

Leidimas
lietuvių kalba

Informacija ir pranešimai

59 tomas

2016 m. balandžio 14 d.

Turinys

I Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės

REZOLIUCIJOS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas

514-oji EESRK plenarinė sesija, įvykusi 2016 m. Vasario 17–18 d.

2016/C 133/01	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto rezoliucija Šengeno susitarimui paremti — „Taip – laisvam judėjimui, taip – Šengenui“	1
---------------	---	---

NUOMONĖS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas

514-oji EESRK plenarinė sesija, įvykusi 2016 m. Vasario 17–18 d.

2016/C 133/02	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl „ES miestų darbotvarkės ateities pilietinės visuomenės požiūriu“ (tiriama nuomonė ES Tarybai pirmininkaujančių Nyderlandų prašymu)	3
---------------	--	---

2016/C 133/03	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl „Kovos su skurdu“ (tiriama nuomonė)	9
---------------	---	---

Parengiamieji aktai

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETAS

514-oji EESRK plenarinė sesija, įvykusi 2016 m. Vasario 17–18 d.

2016/C 133/04	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Kapitalo rinkų sąjungos kūrimo veiksmų planas“ [COM(2015) 468 final]	17
---------------	--	----

2016/C 133/05	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl „Pasiūlymo dėl Tarybos direktyvos, kuria iš dalies keičiama Direktyvos 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos nuostata dėl minimalaus standartinio tarifo taikymo trukmės“ [COM(2015) 646 final – 2015/0296 (CNS)]	23
2016/C 133/06	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato „Siekis parengti integruotą strateginį energetikos technologijų (SET) planą: Europos energetikos sistemos pertvarkos spartinimas“ [C(2015) 6317 final]	25
2016/C 133/07	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl ES plėtros strategijos [COM(2015) 611 <i>final</i>]	31
2016/C 133/08	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl 2016 m. metinės augimo apžvalgos (COM(2015) 690 <i>final</i>) ir Bendros užimtumo ataskaitos projekto, pridedamo prie Komisijos komunikato „2016 m. metinė augimo apžvalga“ (COM(2015) 700 <i>final</i>)	37

I

(Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės)

REZOLIUCIJOS

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ
KOMITETAS

514-OJI EESRK PLENARINĖ SESIJA, ĮVYKUSI 2016 M. VASARIO 17–18 D.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto rezoliucija Šengeno susitarimui paremti

„Taip – laisvam judėjimui, taip – Šengenui“

(2016/C 133/01)

Laisvas judėjimas yra realiausias Europos integracijos laimėjimas. Šengeno susitarimas, leidžiantis žmonėms laisvai keliauti tarp šalių darbo, mokymosi ir poilsio tikslais ir pašalinantis fizines kliūtis laisvam prekių ir paslaugų judėjimui, yra vidaus rinkos, kurios vertė – 2 800 mlrd. EUR, kurioje dirba 1,7 mln. tarpvalstybinių darbuotojų, o sieną kasmet kerta 57 mln. kelių transporto priemonių, kertinis akmuo. Vidaus sienų kontrolės panaikinimas labai prisidėjo šalinant kliūtis, suartinant žmones ir skatinant Europos ekonomiką. Kelios europiečių kartos užaugo pasinaudodamos Šengeno nauda to nė nesuvokdamos. Vidaus sienų kontrolės sugražinimas kainuotų apie 100 mlrd. EUR, o tai sudaro 0,8 % BVP; todėl taptume skurdesni kultūriniu, socialiniu ir ekonominiu požiūriu.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas visiškai pritaria principams, kuriais vadovaudamasi 1985 m. susitarimą pasirašiusios valstybės narės pareiškė: „Suprasdamos, kad vis glaudesnė Europos Bendrijų valstybių narių tautų sąjunga turėtų reikštis laisve visiems valstybių narių piliečiams kirsti vidines sienas ir prekių ir paslaugų judėjimo laisve“ ir „siekdamos stiprinti savo tautų solidarumą šalinant kliūtis laisvam judėjimui per bendras [...] sienas“. Šiuo susitarimu buvo siekiama tautų vienybės ir solidarumo. Todėl kėsintis į šį susitarimą ne tik turėtų siaubingų ekonominių pasekmių, bet ir pakenktų pačios Sąjungos solidarumui, o toks smūgis galėtų būti lemiamas.

Komitetas taip pat visiškai pritaria principui, kuriuo vadovaudamasi Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo pasirašiusios valstybės narės numatė, kad „Sąjunga kuria politiką, siekdama užtikrinti, kad nebūtų jokios asmenų, neatsižvelgiant į jų pilietybę, kontrolės jiems kertant vidaus sienas“, kartu užtikrinant veiksmingą išorės sienų kontrolę (77 straipsnio 1 dalis).

Todėl EESRK nariai – Europos pilietinės visuomenės atstovai – vis labiau nerimauja dėl daromo spaudimo Šengeno susitarimui. EESRK ragina Europos Vyriausybės nepasiduoti populistiniam spaudimui ir baimei, o ginti teises, dėl kurių kovojome. Komitetas pripažįsta, kad pastarojo meto įvykiai atskleidė rimtų Europos sienų valdymo sistemos spragų ir mūsų nepakankamą gebėjimą veiksmingai stebėti judėjimą tų asmenų, kurie nori pakenkti. Į tai turi būti atsižvelgta, tačiau Šengenas nėra problema ir neturėtų tapti paprasčiausiu atpirkimo ožiu. ES institucijos visais įmanomais būdais privalo užtikrinti, kad Šengeno taisyklės, o kartu ir vidaus rinka, nebūtų chaotiškai naikinamos, nes toks procesas galiausiai būtų žalingas mums visiems.

Nepriimtina, kad Šengeno erdvė būtų tik tiek stipri, kiek stipri yra jos silpniausia grandis. ES sienų apsaugą turėtų užtikrinti visos valstybės narės, pasidalydamos šia atsakomybe. Turi būti laikomasi valstybių narių prisiimtų įsipareigojimų kurti ir stiprinti veiksmingą bei tinkamai veikiančią FRONTEX. Be veiksmingos išorės sienų kontrolės Sąjunga negalės išleisti tų pabėgėlių, kuriems reikia pagalbos. Veiksminga išorės sienų kontrolė galiausiai yra būtina sąlyga siekiant išsaugoti Šengeno sistemą. Sienų apsaugos užtikrinimas nereiškia, kad negalima išleisti tų žmonių, kuriems reikia apsaugos dėl humanitarinių priežasčių pagal Ženevos konvenciją.

Turime būti pasirengę ryžtingiems sprendimams, kad galėtume apginti savo teises ir Sąjungą be vidaus sienų, kad žmonės galėtų nevaržomai dirbti, prekiauti, studijuoti, keistis idėjomis, prekėmis ir paslaugomis. Tai mūsų Europa, mūsų Šengeno erdvė ir mūsų socialinės ir pagrindinės teisės, kurias reikia ginti.

Todėl Komitetas ragina Europos ir nacionalines pilietinės visuomenės organizacijas išreikšti paramą ne tik Šengeno erdvės išsaugojimui, bet ir jos stiprinimui bei plėtrai. Komitetas įsipareigoja kreiptis į ES institucijas, visų pirma Tarybą, siekdamas užtikrinti, kad valstybės narės ir toliau laikytųsi principų, įtvirtintų sutartyse ir susitarimuose, kurie akivaizdžiai yra Europos tautų sąjungos *acquis*.

Briuselis, 2016 m. vasario 17 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Georges DASSIS*

NUOMONĖS

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ
KOMITETAS

514-OJI EESRK PLENARINĖ SESIJA, ĮVYKUSI 2016 M. VASARIO 17–18 D.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl „ES miestų darbotvarkės ateities pilietinės visuomenės požiūriu“**(tiriamoji nuomonė ES Tarybai pirmininkujančių Nyderlandų prašymu)**

(2016/C 133/02)

Pranešėjas: Roman HAKEN

2015 m. rugpjūčio 28 d. Nyderlandų vidaus ir karalystės reikalų ministerijos atstovas R. H. A. Plasterk Europos Sąjungos Tarybai pirmininkujančių Nyderlandų vardu paprašė Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto parengti tiriamąją nuomonę dėl

ES miestų darbotvarkės ateities pilietinės visuomenės požiūriu

(tiriamoji nuomonė ES Tarybai pirmininkujančių Nyderlandų prašymu)

Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2016 m. sausio 26 d. priėmė savo nuomonę.

514-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2016 m. vasario 17–18 d. (vasario 17 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 214 narių balsavus už ir 1 – prieš.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. ES miestų darbotvarkė (ES MD)⁽¹⁾ turės tiesioginės įtakos 80 % ES piliečių, kurie 2050 m. gyvens miestuose, gyvenimui. Siekiant parengti veiksmingiausias nuostatas ir užtikrinti, kad toms nuostatomis pritartų visuomenė, svarbu užtikrinti, kad pilietinės visuomenės organizacijos (PVO) būtų lygiavertės diskusijų dėl MD ir jos įgyvendinimo partnerės. Pirmą kartą ES istorijoje ES Tarybai pirmininkujančių Nyderlandų iniciatyva miestai tampa svarbiausiu plėtros diskusijų klausimu. EESRK ragina Tarybą pripažinti, kad savivaldybės dėl savo įvairovės yra vertingos Europos integracijos proceso partnerės.

⁽¹⁾ http://ec.europa.eu/regional_policy/index.cfm/lt/policy/themes/urban-development/agenda.

1.2. EESRK mano, kad darbas palaikant partnerystės ryšius yra veiksmingas būdas šiems plataus masto ir sudėtingiems klausimams išspręsti. Todėl EESRK vertina partnerystės principą, kuris pagaliau taikomas rengiant ir įgyvendinant 2014–2020 m. laikotarpio programas ⁽²⁾.

1.3. Partnerystė yra principas, kuriuo grindžiamas modernių viešųjų paslaugų teikimas tiek vertikaliuoju, tiek horizontaliuoju lygmenimis. Kaip dar vieną tokio bendradarbiavimo pavyzdį EESRK siūlo išnagrinėti viešojo ir privačiojo sektorių partnerystę – miestų projektų ir įvairių socialinių įmonių finansavimo modelį, taip pat Europos partnerystę grindžiamas programas, pavyzdžiui, programą „EQUAL“ ⁽³⁾. Būtent įvairiais lygmenimis, visų pirma miestuose, veikiančios viešojo administravimo įstaigos turi suburti atitinkamus partnerius įgyvendinant bendrus projektus ir veiksmingai naudotis finansavimu.

1.4. Vienas iš uždavinių, kuriuos teks spręsti įgyvendinant MD, yra tai, kaip įgyvendinti teminių partnerysčių parengtas strategijas. Kuriant partnerystę ir plėtojant bei įgyvendinant strategijas labai svarbu taikyti principą „iš apačios į viršų“. Todėl EESRK palaiko principą „iš apačios į viršų“, kuris skiriasi nuo ekspertų grupėmis grindžiamo principo. Svarbu paaiškinti, kaip PVO bendradarbiaus su savo suinteresuotaisiais subjektais: kaip teks ataskaitas, konsultuosius ir kt.

1.5. Rengiant naująją ES MD horizontalioji partnerystė yra tokia pat svarbi kaip ir vertikalioji (teminė) partnerystė. Tokios partnerystės dažniausiai veiks miestuose, vietos lygmeniu. Jos svarbios ne tik strateginiam mąstymui ugdyti, bet ypač įgyvendinimui, stebėsenai ir vertinimui užtikrinti. Vietos partnerysčių, turinčių žinių apie vietos padėtį, parengtos vietos strategijos yra geriausias būdas ES lygmeniu parengtoms rekomendacijoms įtraukti ir joms veiksmingai įgyvendinti. Viena iš priemonių, kurias EESRK rekomenduoja taikyti šiam tikslui pasiekti, – tai bendruomenės inicijuota vietos plėtra ⁽⁴⁾.

1.6. Siekiant užtikrinti veiksmingą naujosios ES MD įgyvendinimą, būtina:

- a) atsižvelgti į būtiniausius dalyvaujančių partnerių poreikius ir skirti dėmesio gebėjimams stiprinti (daugiausia horizontaliųjų savivaldybių partnerysčių atvejais). EESRK rekomenduoja siekiant šio tikslo naudotis Europos struktūrinių ir investicijų fondų (ESI fondų) techninės pagalbos ištekliais;
- b) parengti metodines rekomendacijas dėl atsakingos miestų partnerystės principų. Svarbu parengti MD stebėsenos ir vertinimo metodiką, taip pat nustatyti rodiklius, kurie padės įvertinti pasiektus pokyčius. Būtina į vertinimo ir stebėsenos procesus įtraukti partnerius, įskaitant PVO.

1.7. EESRK norėtų, kad būtų paaiškinta, kaip įgyvendinant temines partnerystes bus sprendžiamos miestų plėtros problemos ir uždaviniai. Konkrečios priemonės konkrečiose miesto teritorijose turėtų būti įgyvendinamos pasitelkiant horizontaliąsias partnerystes. Todėl būtina užtikrinti, kad per specialius ringinius būtų dalijamasi gerosios patirties pavyzdžiais. Labai svarbu, kad būtų vienodai įtraukti visi ES regionai, ypač pietinės ir rytinės Europos dalių regionai. Įgyvendinant MD reikės pripažinti miestų ir gretimų bei (arba) aplinkinių priemiestinių rajonų, kurie padeda gerinti gyvenimo miestuose kokybę, tarpusavio ryšius. MD neturėtų prieštarauti kaimo vietovių plėtrai arba jos riboti.

⁽²⁾ Žr. atitinkamus EESRK, Europos Vadovų Tarybos, Europos Komisijos, Europos Parlamento ir Regionų komiteto dokumentus: *Veiksmingos partnerystės valdant sanglaudos politikos programas skatinimas remiantis 2007–2013 m. ciklo gerąja praktika* (OL C 44, 2011 2 11, p. 1); *Partnerystės principas įgyvendinant Bendros strateginės programos fondų paramą. Europos partnerystės elgesio kodekso elementai* (OL C 44, 2013 2 15, p. 23); *Bendruomenės inicijuota vietos plėtra – 2014–2020 m. sanglaudos politikos priemonė vietos, kaimo, miestų ir priemiesčių vystymui* (OL C 230, 2015 7 14, p. 1); *Dalyvaujamųjų procesų stiprinimas ir vietos valdžios institucijų, nevyriausybinių organizacijų ir socialinių partnerių indėlio įgyvendinant strategiją „Europa 2020“ didinimas* (OL C 299, 2012 10 4, p. 1); *Europos Komisijos atliktas konsultacijų su suinteresuotosiomis šalimis vertinimas* (OL C 383, 2015 11 17, p. 57); <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A8-2015-0218+0+DOC+PDF+V0//LT>; <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:52013R6902>; <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=uriserv:c10237>; http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=celex:32013R1303_5 straipsnio 3 dalis dėl Europos partnerystės elgesio kodekso.

⁽³⁾ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=uriserv:c10237>.

⁽⁴⁾ *Bendruomenės inicijuota vietos plėtra – 2014–2020 m. sanglaudos politikos priemonė vietos, kaimo, miestų ir priemiesčių vystymui* (OL C 230, 2015 7 14, p. 1);

1.8. Kelios temos yra tarpusavyje susijusios ir tam tikru mastu sutampa. Su viena tema susijusių priemonių įgyvendinimas turės įtakos kitai ar kelioms kitoms temoms. Būtina užtikrinti, kad priemonės, kurių paskirtis – gerinti padėtį vienoje srityje, neturėtų neigiamos įtakos kitai sričiai. Tai pasakytina ne tik apie ES, bet ir apie nacionalinį lygmenį.

1.9. EESRK siūlo kaip naują temą į MD įtraukti miestų bendruomenių ir piliečių dalyvavimą. Miestams reikia veikiančios sistemos piliečių ir piliečių grupių padėčiai stiprinti, kad jie galėtų būti tikri ir patikimi diskusijų dėl savo miestų plėtros prioritetų ir jų įgyvendinimo, taip pat MD įgyvendinimo partneriai. Tik didelį socialinį kapitalą sukaupusi savimi pasitikinti ir tvirta bendruomenė galės išspręsti kylančius uždavinius. EESRK yra pasirengęs dirbti ir išplėtoti šį sumanymą.

1.10. Taip pat reikėtų įtraukti tokius aspektus kaip JT 2030 m. darnaus vystymosi darbotvarkė ir jos septyniolika darnaus vystymosi tikslų, visų pirma – vienuoliktąjį tikslą („Miestus ir gyvenvietes padaryti įtraukiais, saugiais, atspariais ir tvariais“). 2015 m. rugsėjo mėn. EESRK priėmė poziciją šiuo klausimu⁽⁵⁾. ES kompetencija visose politikos srityse nevienoda; ypač jos įgaliojimai socialinių reikalų srityje neatrodo pakankamai tvirti. Abejotina, ar ES gali daryti įtaką miestų plėtrai socialinėje srityje arba tinkamai įvertinti kitose politikos srityse įgyvendinamų priemonių poveikį socialinei sričiai. Nors poveikį aplinkai galima nustatyti atliekant poveikio aplinkai vertinimo procedūras, vis dar trūksta socialinio poveikio vertinimo.

1.11. EESRK nori tapti visateisiu ES MD iniciatyvinės grupės nariu ir dalyvauti įgyvendinant MD partnerystės projektus. EESRK atstovauja visų valstybių narių PVO – organizacijoms, kurios yra gerbiamos, turi patirties ir gali prisidėti prie miestų plėtros.

2. Partnerystė kaip ES miestų darbotvarkės principas ir EESRK dalyvavimas įgyvendinant MD

2.1. MD siūloma kurti partnerystes, kurias sudarytų apytiksliai penkiolika narių, iš kurių vienuolika būtų viešojo administravimo sektoriaus (miestų, valstybių narių, Komisijos) atstovai. Kiti nariai galėtų būti ESI fondų valdymo institucijų, ekspertų ir NVO atstovai. EESRK apgailestauja, kad jo buvo paprašyta pateikti savo pastabas šiuo klausimu tik po to, kai jau buvo sukurtos kelios partnerystės.

2.2. EESRK siūlo užtikrinti labiau suderintą atstovavimą partnerystėse. Geras tinkamo atstovavimo pavyzdys pateiktas programoje LEADER, pagal kurią viešojo administravimo sektoriaus atstovai gali sudaryti ne daugiau kaip pusę visų partnerystės grupės narių. EESRK rekomenduoja kur kas labiau įtraukti tikslines grupes (miestų gyventojus). Svarbu, kad patys gyventojai galėtų geriau išreikšti savo nuomonę dėl miestų ateities. Daugumos iš nustatytų temų nebus galima nagrinėti, jeigu NVO, socialiniai partneriai ir verslo įmonės neprisiims atitinkamų išpareigojimų. Kaip paaikškėjo, visi sėkmingos partnerystės pavyzdžiai Europoje glaudžiai susiję su nevyriausybinė organizacijų dalyvavimu ir veiksmingu viešojo ir privačiojo sektorių bendradarbiavimu.

2.3. Nors visos prioritetinės MD temos aktualios PVO, jos neapsiriboja tradiciniais su pilietine visuomene susijusiais vaidmenimis. NVO, socialinės įmonės ir kooperatyvai vis dažniau stiprina savo gebėjimus arba kuria naujus ekonominius ar organizacinius modelius viešosioms paslaugoms teikti. Būtina, kad valdžios institucijos galėtų į save pažvelgti miestuose dirbančių grupių ir organizacijų akimis. EESRK mano, kad įtraukti nacionalinius ar regioninius tinklus arba daug patirties tam tikru klausimu turinčias vietos organizacijas būtų ne mažiau naudinga nei kurti europinius tinklus.

2.4. EESRK neturi informacijos apie būdus, kaip bus nustatomos ir (arba) atrenkamos atitinkamos PVO. EESRK siūlo, atrenkant NVO atstovus ir socialinius partnerius į temines partnerystes, naudotis jo gebėjimais ir žiniomis apie organizuotą pilietinę visuomenę.

⁽⁵⁾ <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.press-releases.37475>.

3. Rekomendacijos dėl MD partnerysčių darbo ir dalyvavimo proceso

3.1. Kiekvienas ES pilietis turi teisę žinoti ir suprasti ES politiką, taip pat daryti jai įtaką. EESRK pažymi, kad partnerystė neturėtų tapti uždara erdve. Labai svarbu tai, kaip partnerysčių nariai palaikytų ryšius su išoriniu pasauliu. Atviras viešojo administravimo sektoriaus bendravimas su plačiąja visuomene ir piliečių interesams atstovaujančiomis organizacijomis turėtų būti pagrindinis miestų plėtros aspektas. Be vietos piliečių ir PVO paramos neįmanoma pasiekti strateginių tikslų, ir svarbu užtikrinti, kad suinteresuotieji subjektai skaidriai ir veiksmingai dalyvautų rengiant ir įgyvendinant MD. Dalyvauti norinčių žmonių įtraukimas – geriausias būdas užsitikrinti jų paramą siekiamiems rezultatams. EESRK siūlo kviesti organizacijas, kurios norėtų pasidalyti turima patirtimi ir sumanymais apie MD temas ir galėtų dalyvauti tam tikruose partnerysčių susitikimuose.

3.2. Įgyvendinant partnerystes turi būti naudojamos įvairiomis komunikacijos ir dalyvavimo priemonėmis ištekliams dalytis, ryšiams palaikyti ir konsultuotis. Naudojantis tik viena priemone neįmanoma veiksmingai įtraukti piliečių ir su jais konsultuotis. Reikia surasti metodų derinį, kurį taikant būtų galima kreiptis į įvairius suinteresuotuosius subjektus, gauti įvairaus pobūdžio atsiliepimų ir sudaryti sąlygas dalyvauti įvairiais lygmenimis. Siekiant gauti grįžtamąją informaciją apie partnerystės veiklą, turėtų būti naudojamos naujausiais metodais, pavyzdžiui, socialiniais tinklais, taip pat atliekamos apklausos, rengiami praktiniai seminarai, buriamos tikslinės grupės ir kt. EESRK rekomenduoja konkrečiais klausimais (kai akivaizdžiai reikia surengti platesnes viešąsias diskusijas ir iš piliečių gauti grįžtamąją informaciją) imtis papildomų (platesnio masto) visuomenės įtraukimo veiksmų.

3.3. Įgyvendinant partnerystes reikėtų neapsiriboti uždaru partnerystės ratu, o rengti apsilankymus vietoje ir susitikimus su įvairiais suinteresuotaisiais subjektais. Partnerysčių susiejimas su pilietinėmis iniciatyvomis ir jų apribojimų išsiaiškinimas, taip pat bendradarbiavimas su viešojo administravimo sektoriumi gali daryti didelę įtaką diskusijoms dėl partnerysčių. Jei MD nebus grindžiama esama praktika, kyla pavojus, kad, įgyvendinant ja grindžiamą politiką, nebus atsižvelgiama į turimas žinias.

3.4. Dėl veiksmų planų turėtų būti atvirai konsultuojamasi internetu. Taip būtų užtikrinama, kad, rengiant šiuos veiksmų planus, galėtų prisidėti visi atitinkami suinteresuotieji subjektai ir kad būtų atsižvelgiama į visus interesus.

4. Prioritetiniai teminių partnerysčių ramsčiai

4.1. Įtraukūs miestai

4.1.1. **Darbo vietos ir įgūdžiai vietos ekonomikoje.** PVO atlieka nemažai funkcijų, pavyzdžiui, darbdavių, ugdytojų ar mokytojų, kurie susiję su naujų darbo vietų kūrimu. EESRK rekomenduoja konsultuotis su tokiomis organizacijomis kaip „Eurochambres“, kurios atstovauja MVI, darbo centrums ir švietimo bei mokymo įstaigoms. Įgyvendinant MD privalu spręsti klausimą, kaip miestuose bus atliekami kompetencijos poreikio jų teritorijoje tyrimai; PVO turi būti informuojamos apie tokį poreikį, taip pat privalu bendradarbiauti siekiant skatinti švietimą, mokymąsi visą gyvenimą ir mokymą, nes tai padės ugdyti darbo rinkoje trūkstamus įgūdžius.

4.1.2. **Skurdas miestuose.** PVO įgyvendina daugumą programų, kuriomis siekiama išvengti skurdo miestuose ir su juo kovoti. EESRK siūlo įtraukti tokias organizacijas kaip Europos kovos su skurdu tinklas. EESRK taip pat žino, kokios svarbios yra su šia tema susijusios šios sritys: a) priemiesčiai ir marginalizacija, b) getai, c) skurdūs rajonai, d) globos įstaigose gyvenantys vaikai ir perėjimas nuo institucijų teikiamų prie šeimos ir bendruomeninių paslaugų ir e) senėjimas ir pagyvenusių žmonių pažeidžiamumas.

4.1.3. **Būstas.** Užtikrinant geros kokybės ir tvarius būstus, kaip apibrėžta JT tvarių būstų chartijoje, PVO atlieka svarbų vaidmenį, nes atstovauja abiem šalims – savininkams ir naudotojams – ir su jomis dirba. EESRK rekomenduoja kreiptis į tokias organizacijas kaip Tarptautinė nuomininkų sąjunga, butų ir namų savininkų asociacijas, kooperatines statybų bendroves, architektus ar miestų planuotojus. Kalbant šia tema kyla svarbių klausimų, susijusių su: a) miestų planavimu, b) socialiniu būstu, c) gyventojų persikėlimu į priemiesčių rajonus siekiant surasti geresnės kokybės būstą.

4.1.4. **Migrantų ir pabėgėlių įtrauktis.** Būtina spręsti ne tik trumpalaikius klausimus (kaip patenkinti būtiniausias poreikis), bet ir, migrantams įsikūrus, klausimus, susijusius su jų integracija į ES visuomenę: padėti įgyti išsilavinimą, susirasti darbą ir kt., migrantams perteikiant ES vertybes ir tradicijas ir šias vertybes bei tradicijas įtraukiant į jų gyvenimą, kartu paisant jų kilmės šalies kultūros. PVO, pavyzdžiui, bažnyčios, socialinės organizacijos, švietimo ir mokymo organizacijos, vaikų būreliai, tėvų grupės ir kt., kartu su valstybe atlieka itin svarbų vaidmenį. EESRK rekomenduoja, be kitų organizacijų, konsultuotis su tinklu „Solidar“ ar paramos organizacija „Lumos“. Reikėtų spręsti, pavyzdžiui, nelydimų nepilnamečių klausimą, nes ši grupė yra itin pažeidžiama ir jai reikėtų skirti išskirtinį dėmesį.

4.1.5. **Tausus žemės naudojimas ir gamtiniai problemų sprendimo būdai.** MD tikslas glaudžiai susijęs su žmonių požiūriu ir gyvenimo būdo keitimu. Norint užtikrinti, kad dėl permainių miestuose neblogėtų aplinkos būklė, labai svarbu, kad šiame procese dalyvautų PVO, pavyzdžiui, žemės savininkų atstovai, MVĮ asociacijos ir bendruomenių organizacijos, kurie dažnai yra aplinkinių rajonų aplinkos gerinimo judėjimų iniciatoriai. EESRK rekomenduoja įtraukti, pavyzdžiui, organizaciją „Europos Žemės draugai“ (angl. *Friends of the Earth Europe*) arba asociaciją ELARD. EESRK mano, kad svarbūs ne tik toliau nurodyti klausimai: a) teritorijų (vertikalūs) planavimas ir b) priemiesčių, kurie tiekia produktus (maistą, švarų vandenį), bet ir esminės ekosistemos paslaugos, padedančios gerinti miestiečių gyvenimo kokybę.

4.2. Miestų ekonomika

4.2.1. **Žiedinė ekonomika.** Norint sukurti veiksmingai veikiančią žiedinę ekonomiką, svarbu keisti žmonių požiūrį į atliekas ir jas pateikti kaip galimus išteklius. Svarbu, kad aplinkos apsaugos organizacijos ir švietimo įstaigos vykdytų švietimo ir informavimo veiklą. Šioje srityje veiklą sutelkę mokslinių tyrimų ir inovacijų centrai kartu su specializuotomis įmonėmis ir MVĮ asociacijomis bus pagrindiniai naujų miestuose taikytinų metodų tyrimo ir taikymo procesų dalyviai. EESRK rekomenduoja pasikviesti, pavyzdžiui, Europos miestų ir regionų už socialinę ekonomiką tinklo (angl. REVES) atstovus ir surengti diskusijas.

4.3. Žalieji miestai

4.3.1. **Prisitaikymas prie klimato kaitos.** Aukštųjų technologijų įmonės, mokslinių tyrimų institutai ir universitetai yra labai svarbūs. Taip pat būtina šviesti ir informuoti paprastus žmones, kad jiems būtų lengviau dalyvauti atitinkamuose procesuose ir palankiai vertinti atitinkamas nuostatas. EESRK siūlo konsultuotis su, pavyzdžiui, aplinkos apsaugos organizacijų tinklu „Green 10“.

4.3.2. **Energetikos pertvarka.** Užtikrinti struktūrinius energetikos sistemų pokyčius, pavyzdžiui, esminį perėjimą prie atsinaujinančiųjų išteklių energijos ir didesnę energijos vartojimo efektyvumą, įmanoma tik visapusiškai dalyvaujant atitinkamų verslo sričių partneriams ir užsitikrinus piliečių paramą. Šioje srityje aktyviai veiklą vykdo, pavyzdžiui, organizacija „Greenpeace“.

4.3.3. **Judumas mieste.** Tvarus judumas miestuose yra tokia sritis, kurioje nedaug ką galima nuveikti, jeigu patys žmonės nebus pasirengę keisti savo judėjimo įpročių. Todėl EESRK siūlo įtraukti tokias organizacijas kaip Europos viešasis paslaugas teikiančių darbdavių ir įmonių centras (angl. CEEP), Europos verslo konfederacija (angl. *BusinessEurope*), Europos transporto darbuotojų federacija (angl. ETF), Europos miestų ir regionų, kuriančių vietos transportui skirtas naujoviškas technologijas ir politiką, tinklas (angl. *Polis*), Europos dviratininkų federacija ir Prahos planavimo ir vystymosi institutas (angl. *IPR Prague*). EESRK taip pat mano, kad šioje temoje pabrėžiama integruoto požiūriu, pavyzdžiui, tvaraus judumo mieste planų (TJMP), svarba, todėl judumą mieste laiko varomąja ekonominės plėtros, aplinkos sąlygų gerinimo ir energetikos pertvarkos miestuose jėga. EESRK pabrėžia, kokios svarbios judumui mieste yra konkrečios ES finansavimo priemonės, nes šioje srityje reikia didelių kapitalo investicijų.

4.3.4. **Oro kokybė.** Labai svarbu, kad bendradarbiautų įmonės, sveikatos priežiūros organizacijos, aplinkos apsaugos srities NVO, universitetai, mokslo tiriamosios institucijos ir kiti suinteresuotieji subjektai. Į partnerystes reikėtų įtraukti tokias organizacijas kaip Europos veiksnių klimato srityje tinklas (angl. CAN).

4.4. Pažangieji miestai

4.4.1. **Skaitmeninė pertvarka.** Visuomenės skaitmeninimas reiškia esminius paradigmos pokyčius. Šios pertvarkos tikslas – teikti geresnes paslaugas piliečiams ir suteikti verslo galimybių. Tipinis pažangiųjų miestų pavyzdys yra trigubos ir keturgubos spiralės modeliai, pagal kuriuos, įgyvendinant bendrus projektus, suburiami miestų valdymo, aukštojo mokslo, verslo ir pilietinės visuomenės sričių suinteresuotieji subjektai. Šiuos modelius reikėtų išplatinti Europoje. EESRK mano, kad svarbūs šios temos klausimai yra: a) nuspėjamas miestų planavimas bet kurioje savivaldybėje ir b) naudojimasis socialiniais tinklais ir internetu savivaldybių bei piliečių tarpusavio ryšiams palaikyti. Į partnerystės grupes taip pat reikėtų įtraukti tokias organizacijas kaip „Transparency International“.

4.5. Novatoriški ir atsakingi viešieji pirkimai

4.5.1. Miestuose esama labai daug galimybių diegti novatoriškus metodus, nes miestai gali veikti kaip naujovių pradininkai, ir ne tik viešųjų pirkimų srityje. Vis dėlto svarbu bendradarbiauti su verslo inovacijų ir paramos verslui centrais, taip pat su ES PVO, pavyzdžiui, tarptautine organizacija „CEE Bankwatch Network“. EESRK pabrėžia, kad šioje srityje svarbūs šie klausimai: a) naudojimasis viešaisiais pirkimais siekiant prisidėti prie vietos socialinės ekonomikos plėtros ir b) konkretūs būdai, kaip būtų galima skatinti miestus rinktis ne pigiausias pasirinkimo galimybes, o naujoviškus viešuosius pirkimus.

4.6. Miestai yra sudėtingų sistemų dalis, kai didesnės priemiesčių teritorijos teikia būtiną paramą ir išteklius, kad miestai galėtų gyvuoti ir klestėti. Siekiant užtikrinti vertingą miesto ir kaimo vietovių ryšį, visų pirma kalbant apie siekiamą miesto ir kaimo partnerystę, būtina įtraukti partnerius iš aplink miestus esančių vietovių, įskaitant vietos veiklos grupes. Planuojant miestų plėtrą privalu atsižvelgti į esamas strategijas, pavyzdžiui, makroregionines strategijas ir atitinkamas makroregionines plėtros strategijas.

Briuselis, 2016 m. vasario 17 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Georges DASSIS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl „Kovos su skurdu“**(tiriamoji nuomonė)**

(2016/C 133/03)

Pranešėjas: Seamus BOLAND**Bendrapranešėję: Marjolijn BULK**

Socialinių reikalų ir užimtumo ministerija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2015 m. gruodžio 16 d. ES Tarybai pirmininkaujančių Nyderlandų vardu raštu paprašė Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto parengti tiriamąją nuomonę dėl

Kovos su skurdu

(tiriamoji nuomonė).

Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2016 m. sausio 28 d. priėmė savo nuomonę.

514-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2016 m. vasario 17–18 d. (vasario 18 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 197 nariams balsavus už, 4 – prieš ir 4 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

EESRK

1.1. pritaria Tarybai pirmininkaujančių Nyderlandų ketinimui spręsti skurdo ir socialinės atskirties problemą taikant integruotus požiūrius ir bendradarbiaujant su atitinkamais viešojo ir privačiojo sektorių suinteresuotaisiais subjektais. Tačiau EESRK taip pat mano, kad valstybės nares reikėtų remti pagal bendrąją Europos pagrindų programą, skatinančią tokius požiūrius ir padedančią keistis kovos su skurdu ir didėjančia nelygybe geriausios patirties pavyzdžiais ir juos platinti, nes tai ne tik viena didžiausių problemų, parodančių socialinio teisingumo stoką, bet ir kenkiančių ekonominės veiklos rezultatams ir augimui bei socialinei sanglaudai;

1.2. pritaria ES Tarybai pirmininkaujančių Nyderlandų pastangoms skatinti daugiapakopės geriausios patirties kovojant su skurdu tarpusavio vertinimus, tačiau pabrėžia, kad tokią geriausią savivaldybių ir kitų subjektų patirtį reikėtų remti patikimomis nacionalinėmis strategijomis;

1.3. ragina ES Tarybą pakartoti įsipareigojimą, prisiimtą pagal strategiją „Europa 2020“, t. y. iki 2020 m. bent 20 mln. sumažinti asmenų, gyvenančių žemiau skurdo ribos, skaičių;

1.4. rekomenduoja Tarybai tokiu atveju atsižvelgti į darnaus vystymosi tikslus, nustatytus Darnaus vystymosi darbotvarkėje iki 2030 m., ir užtikrinti, kad ši darbotvarkė būtų susieta su strategija „Europa 2020“;

1.5. yra įsitikinęs, kad valdymo struktūros Tarybos lygmeniu turėtų būti labiau subalansuotos, ir ragina *Ecofin* ir EPSCO tarybas glaudžiau bendradarbiauti;

1.6. mano, kad Europos semestro laikotarpiu užimtumo ir socialiniai tikslai turėtų būti laikomi lygiaverčiais makroekonominiais klausimams;

1.7. rekomenduoja vykdant Europos semestrą visapusiškai atsižvelgti į strategijos „Europa 2020“ skurdo mažinimo tikslą ir siekti, kad šis klausimas būtų sistemingai sprendžiamas per visą procesą – pradedant metine augimo apžvalga (MAA), po to įgyvendinant nacionalines reformų programas ir baigiant konkrečiomis šalims skirtomis rekomendacijomis nustatant 1) konkrečias skurdo mažinimo priemones, 2) skurdo padėties ir politikos veiksmingumo palyginamuosius rodiklius ir 3) visų reformų darbotvarkių, pasiūlytų NRP ir konkrečiai šaliai skirtose rekomendacijose, privalomus socialinio poveikio vertinimus;

1.8. būtent dėl kovos su skurdu ragina atsisakyti vis dar tik į griežtą taupymą orientuotos ES ekonominės politikos;

1.9. ragina valstybes nares parengti savo integruotas nacionalines kovos su skurdu strategijas ir jas rengiant vadovautis Komisijos rekomendacija dėl iš darbo rinkos išstumtų asmenų aktyvios įtraukties ⁽¹⁾, kuri dėl trijų jos krypčių (1) tinkamas pajamų rėmimas, 2) įtraukiosios darbo rinkos ir 3) galimybės naudotis kokybiškomis paslaugomis) sąveikos iš esmės yra laikoma išsamiausia ir veiksmingiausia strategija siekiant panaikinti skurdą ir socialinę atskirtį;

1.10. pabrėžia aukštą vaikų skurdo lygį valstybėse narėse ir neatidėliotiną būtinybę įgyvendinti Komisijos rekomendaciją „Investicijos į vaikus. Padėkime išsivaduoti iš nepalankios socialinės padėties“ ⁽²⁾, kuri yra pateikta 2013 m. socialinių investicijų dokumentų rinkinyje ir yra labai panašios struktūros kaip Aktyvios įtraukties rekomendacija, kurioje yra panašios trys kryptys: 1) galimybė naudotis tinkamais ištekliais, 2) kokybiškų paslaugų prieinamumas ir 3) vaikų teisė dalyvauti;

1.11. reiškia didžiausią susirūpinimą dėl dirbančiųjų skurdo, dėl kurio reikia kritiškai įvertinti pastarojo meto reformų priemones, kurios buvo įgyvendintos užimtumui didinti liberalizuojant darbo santykius;

1.12. primygtinai ragina Komisiją inicijuoti atskirą procesą siekiant pagerinti ES ir valstybių narių statistinius duomenis apie skurdą ir nelygybę; šio proceso rezultatas turėtų būti labiau išplėtoti bendrieji rodikliai, suteikiantys svarbių duomenų nacionaliniams ir ES veiksams, įskaitant priemones, susijusias su darnaus vystymosi tikslais ir Europos semestru;

1.13. pakartoja savo pasiūlymą ES lygmeniu užtikrinti tinkamas minimalias pajamas;

1.14. prašo Komisijos skatinti priemones, padedančias užkirsti kelią ir kovoti su pernelyg dideliu išskolinimu ES lygmeniu, ypač su neatsakingai teikiama išplėstiniais kreditais ir lupikavimu;

1.15. ragina Komisiją nedelsiant pasiūlyti naujas konsultacijų su suinteresuotaisiais subjektais socialinėje srityje gaires, suteikiančias jiems galimybę visais Europos semestro proceso etapais – rengimo, įgyvendinimo ir vertinimo – pateikti struktūruotą informaciją;

1.16. ragina valstybes nares geriau panaudoti ES lėšas, skirtas socialinei įtraukčiai remti, ir prašo Komisijos skubiai pasikonsultuoti su valstybėmis narėmis ir suinteresuotaisiais subjektais siekiant nustatyti, ar sprendimas skirti 20 % Europos socialinio fondo (ESF) lėšų socialinei įtraukčiai ir kovai su skurdu remti yra įgyvendinamas veiksmingai;

1.17. primygtinai ragina Komisiją įtraukti veiksmingesnių ir patikimesnių socialinių standartų ir sistemų principus į paskelbtą „Europos socialinių teisių ramstį“ ir užtikrinti, kad kova su skurdu ir socialine atskirtimi būtų viena svarbiausių šio ramščio sudedamųjų dalių.

2. Įžanga

2.1. Tarybai pirmininkaujantys Nyderlandai pabrėžia būtinybę sustabdyti skurdo didėjimo ES tendenciją. Siekiant šio tikslo, jie nori paskatinti keistis geriausios patirties pavyzdžiais, visų pirma atsižvelgiant į integruotus požiūrius ir atitinkamų (viešojo ir privačiojo sektorių) suinteresuotųjų subjektų bendradarbiavimą.

⁽¹⁾ OL L 307, 2008 11 18, p. 11.

⁽²⁾ OL L 59, 2013 3 2, p. 5.

2.2. Nors EESRK savo nuomonėse dėl kovos su skurdu labiau vadovavosi principu „iš apačios į viršų“, nes yra įsitikinęs, kad skurdo problemą privalo spręsti sprendimą priimančias asmenys (ES institucijos ir valstybių narių Vyriausybės), jis palankiai vertina pirmininkaujančios valstybės ketinimą organizuoti tarpusavio vertinimus, analizuoti principo „iš apačios į viršų“ taikymą, t. y. partnerystės principo, kurį taiko valstybės narės kovodamos su skurdu, pavyzdžius, kai dalyvauja keletas suinteresuotųjų subjektų, įskaitant viešąjį sektorių, socialinius partnerius, eilinius piliečius ir ne pelno organizacijas bei socialinę ekonomiką.

2.3. Todėl EESRK visiškai pritaria tam, kad sprendžiant skurdo problemą būtų laikomasi daugiašalio požiūrio ir kad visi suinteresuotieji subjektai turėtų prisidėti siekiant kuo labiau sumažinti skurdą. Šioje nuomonėje paminėtus geriausios patirties pavyzdžius pateikė keletas Europos suinteresuotųjų subjektų⁽³⁾.

3. Bendrosios pastabos dėl būtinybės kovoti su skurdu

3.1. Nors nuo 2008 m. viena po kitos ištikusios rimtos ekonominės ir finansų krizės padidino nestabilumą ir skurdą Europos Sąjungoje, socialinės apsaugos priemonės daugelyje valstybių narių padėjo sušvelninti krizės padarinius. Tačiau dėl 2011 m. finansų krizės ši tendencija pasikeitė, ir fiskalinės griežtos taupymo priemonės pradėjo trukdyti socialinėms išlaidoms, todėl padėtis pablogėjo. NET Europos Komisija dabar pripažįsta, kad skurdo mažinimo tikslų pasiekti neįmanoma. Todėl, EESRK nuomone, būtina kuo skubiau atsakyti vis dar į griežtą taupymą orientuotos ES ekonominės politikos.

3.2. Be socialinės apsaugos skurde gyventų beveik pusė europiečių. Be to, trys pagrindinės gerovės politikos funkcijos – automatinio stabilizavimo, socialinės apsaugos ir socialinių investicijų – susilpnėjo dėl pastarojo meto fiskalinių suvaržymų krizei įveikti. Ši padėtis turi pasikeisti.

3.3. EESRK taip pat pripažįsta glaudų ryšį tarp skurdo ir ligų, todėl pirmiausia būtina kovoti su skurdu. Esama nuoseklių įrodymų, kad vietovėse, kuriose daugiau žmonių gyvena skurde, gyventojų sveikata taip pat yra prastesnė nei turtingesnėse vietovėse gyvenančių žmonių⁽⁴⁾. Pavyzdžiui, tam tikrose Jungtinės Karalystės teritorijose nustatyta, kad neturtingesnėse vietovėse gyvenantys vyrai miršta maždaug vienuolika metų anksčiau, o moterys – septyneriais metais anksčiau nei labiau pasiturintys gyventojai⁽⁵⁾.

3.4. EESRK yra įsitikinęs, kad strategija „Europa 2020“ turėtų būti kur kas labiau susieta su Europos semestru. Skurdo mažinimo tikslas turi išlikti pagrindiniu šios strategijos elementu, o valstybių narių užmojai turėtų būti gerokai didesni. 28 pavieniai įsipareigojimai mažinti skurdą neatitinka bendro ES siekio iki 2020 m. Europos Sąjungoje bent 20 mln. žmonių padėti išbristi iš skurdo.

⁽³⁾ Suomija: EAPN (2011), *Active Inclusion. Making it happen*, p. 49.
Suomija ir Vokietija: Eurofound (2012), *Active inclusion of young people with disabilities or health problems*, Europos Sąjungos leidinių biuras, Liuksemburgas, p. 62–63.
Kroatija: <http://www.humananova.org/en/news/0/60/the-impact-of-social-cooperative-humana-nova-in-2013th-year/>.
Austrija, Belgija, Norvegija, Slovėnija: <http://www.easpd.eu/en/content/investit> ir <http://investt.eu/>.
Švedija: http://www.eurodiaconia.org/files/Events/CROSSROADS_20111209_2__AM_2.pdf.
JK: EAPN (2011), *Active Inclusion. Making it happen*, p. 30.
Škotija: <http://links.alliance-scotland.org.uk/>.
Latvija: *ES Alliance for Investing in Children, Implementation Handbook: Putting the Investing in Children Recommendation into Practice*, p. 69–74.
Ispanija: *ES Alliance for Investing in Children (2015), Implementation Handbook: Putting the Investing in Children Recommendation into Practice*, p. 87–92.
Vokietija: *Social Inclusion and Dignity in Old Age – Promoting participatory approaches to use reference budgets*, p. 46–50.
Bulgarija, Rumunija: <http://amalipe.com/index.php?nav=projects&id=57&lang=2>.
Ispanija: EAPN (2011), *Active Inclusion. Making it happen*, p. 21.

⁽⁴⁾ Davidson, R., Mitchell, R., Hunt, K., (2008 m.), *Location, location, location: The role of experience of advantage in lay perceptions of area inequalities in health*, „Health & Place”, 14(2), p. 167-81.

⁽⁵⁾ http://www.audit-scotland.gov.uk/docs/health/2012/mr_121213_health_inequalities.pdf.

3.5. Už skurdo mažinimą visų pirma atsakingos valstybės narės. Siekdamos kovoti su skurdu, jos galėtų pagerinti savo padėtį dalydamosi geriausia patirtimi su kolegomis, įskaitant integruotus požiūrius ir atitinkamų (viešojo ir privačiojo sektorių) suinteresuotųjų subjektų bendradarbiavimą. Taryba turėtų raginti valstybes nares parengti integruotas skurdo mažinimo strategijas.

3.6. Ypač didėja dirbančiųjų skurdas. Komisija turėtų įvertinti pastarojo meto reformų priemonių, kurios buvo įgyvendintos užimtumui didinti liberalizuojant darbo santykius, poveikį dirbančiųjų skurdo didėjimui.

3.7. Socialinio poveikio vertinimai turėtų būti labai svarbūs visą teisėkūros procesą, kad būtų geriau atsižvelgta į daugialypį skurdo ir socialinės atskirties pobūdį (kuris apima ne tik materialinį skurdą, bet ir kitokius socialinius ir ekonominius sunkumus, pavyzdžiui, nevienodas galimybes įgyti išsilavinimą, įsidarbinti, gauti būstą, naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis ir dalyvauti visuomenės gyvenime).

3.8. Skurdas yra ir pasaulinė problema. ES institucijos ir valstybės narės turėtų atsižvelgti į 2015 m. priimtus JT darnaus vystymosi tikslus⁽⁶⁾ (pirmiausia 1 tikslą – panaikinti visų formų skurdą visame pasaulyje) ir įtraukti juos į savo strategijas. Darnaus vystymosi darbotvarkė iki 2030 m.⁽⁷⁾ turėtų būti susieta su strategija „Europa 2020“.

3.9. EESRK žino, kad netrukus bus paskelbta apie Europos Komisijos „Europos socialinių teisių ramstį“, pagal kurį, Komisijos nuomone, valstybių narių „didesnės konvergencijos“ socialinėje srityje koncepcijai teks svarbus vaidmuo. EESRK ragina Komisiją į šį ramstį įtraukti veiksmingesnių ir patikimesnių socialinių standartų ir sistemų principus⁽⁸⁾ (konkrečiau, tvirtus socialinius tinkamo pajamų rėmimo standartus, įtraukiasias darbo rinkas ir nediskriminuojančią galimybę visiems gauti kokybiškas paslaugas už priimtina kainą) ir tokiu būdu užtikrinti, kad kova su skurdu ir socialine atskirtimi taptų viena iš pagrindinių šio ramsčio sudedamųjų dalių.

4. Konkrečios pastabos dėl analizuotinių priemonių

4.1. Europos Komisija labai aktyviai teikė išsamias rekomendacijas, kurios buvo laikomos labai svarbiomis kovojant su skurdu. Tai pirmiausia pasakytina apie rekomendaciją dėl „Iš darbo rinkos išstumtų asmenų aktyvios įtraukties“ ir rekomendaciją „Investicijos į vaikus. Padėkime išsivaduoti iš nepalankios socialinės padėties“. Jei Taryba, spręsdama kovos su skurdu problemą, pirmenybę nori teikti „integruotam požiūriui“, ji pirmiausia turėtų priminti valstybėms narėms, kad joms būtina aktyviai laikytis šių rekomendacijų.

4.2. 2013 m. socialinių investicijų dokumentų rinkinyje⁽⁹⁾ yra pateikta dar viena gera Komisijos iniciatyva. EESRK jau ragino Komisiją siekti įgyvendinti itin plataus užmojo darbotvarkę socialinių investicijų srityje ir remti ją visais Europos semestro etapais⁽¹⁰⁾. Socialinės investicijos siejasi su politika, pagal kurią pavieniai asmenys ir šeimos yra parengiami reaguoti į konkurencingos žinių visuomenės keliamą naują socialinę riziką investuojant į žmogiškąjį kapitalą nuo ankstyvos vaikystės, o ne tiesiog „įstaisant“ žalą po ekonominės ar politinės krizės⁽¹¹⁾. Tačiau, nepaisant socialinių investicijų naudos, kol kas dar ne visos valstybės narės laikosi tokio požiūrio. Jei Taryba nori rinkti kovos su skurdu geriausios patirties pavyzdžius, ji neabejotinai turėtų išnagrinėti iki šiol pasiektus laimėjimus socialinių investicijų srityje ir remti tokio pobūdžio iniciatyvą⁽¹²⁾.

4.3. Minimalių pajamų sistemų kai kuriose valstybėse narėse nepakanka siekiant kovoti su skurdu⁽¹³⁾. Nors kai kurios šalys (įskaitant Austriją, Vokietiją, Ispaniją ir Portugaliją) nuo 2010 m. ėmėsi minimalių pajamų sistemų reformų arba paskelbė apie reformas arba bandė jas įgyvendinti (įskaitant Graikiją ir Italiją), tačiau jų mastas nepakankamas. EESRK paragino imtis europinių priemonių deramoms minimalioms pajamoms Europoje paremti⁽¹⁴⁾, taip pat investuoti į visuotines, visapusiškas ir tinkamas socialinės apsaugos sistemas, kurios galėtų užkirsti kelią skurdo rizikai per visą gyvenimo ciklą⁽¹⁵⁾. Taryba turėtų remti visas šias priemones.

⁽⁶⁾ <https://sustainabledevelopment.un.org/index.php?menu=1300>.

⁽⁷⁾ http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E.

⁽⁸⁾ OL C 13, 2016 1 15, p. 40.

⁽⁹⁾ COM(2013) 83 final ir pridėti dokumentai.

⁽¹⁰⁾ OL C 226, 2014 7 16, p. 21.

⁽¹¹⁾ Hemerijck (2014), taip pat Socialinio teisingumo Airija „Europa. Sąjunga bejėgiams ir galingiesiems“ (*Europe. A union for the powerless as well as the powerful*).

⁽¹²⁾ Žr. „Socialinės investicijos Europoje – nacionalinės politikos tyrimas“, EK, 2015 m.

⁽¹³⁾ Bouget ir kt. (2015), taip pat Socialinio teisingumo Airija „Europa. Sąjunga bejėgiams ir galingiesiems“ (*Europe. A union for the powerless as well as the powerful*).

⁽¹⁴⁾ Žr. OL C 170, 2014 6 5, p. 23.

⁽¹⁵⁾ Žr. 10 išnašą.

4.4. Be to, nekontroliuojamai ir neatsakingai teikiami vartojimo kreditai ir paviršutiniškas namų ūkių finansinių pajėgumo vertinimas lėmė tai, kad pastaruoju krizės ir griežto taupymo politikos laikotarpiu nuolat didėjo išiskolinimai ir beveik 70 % išiskolinusių asmenų Europoje gyvena žemiau skurdo ribos; nors kai kurie jų turi darbą, jų gaunamo užmokesčio nepakanka skoloms padengti. Šiomis aplinkybėmis būtina priimti griežtas priemones ir nustatyti apribojimus teikti vartojimo kreditus visų pirma tarpininkams ir nefinansiniams subjektams, kurie nesilaiko taisyklių ir kursto imti paskolas lupikiškomis palūkanų normomis.

5. Konkrečios pastabos dėl valdymo priemonių

5.1. Dėl euro krizės iš esmės pasikeitė Europos ekonomikos valdymas. Pagrindinis dėmesys buvo skiriamas makroekonominiam stabilumui ir ekonomikos augimą skatinančioms reformoms. Iki šiol nepakankamai dėmesio buvo skiriama socialiniam valdymui. Tačiau įgyvendinant ekonominę politiką, reikėtų atsižvelgti į jos poveikį kokybiškam užimtumui ir socialinei sanglaudai. Be to, atsižvelgiant į tai, kad EPS būtų naudingas socialinis aspektas, valdymo struktūros Tarybos lygmeniu turėtų būti labiau subalansuotos, o *Ecofin* ir EPSCO tarybų tarpusavio bendradarbiavimas – glaudesnis.

5.2. Užimtumo komitetas ir Socialinės apsaugos komitetas turėtų ir toliau aktyviai dalyvauti vertinant nacionalines reformas įgyvendinant Europos semestrą, tačiau pamažu turėtų pradėti konsultuotis su atitinkamais Europos suinteresuotaisiais subjektais ES lygmeniu.

5.3. Sudėtinis „skurdo“ rodiklis, strategijoje „Europa 2020“ naudojamas skurdui apibrėžti, yra pagrįstas trimis atskirais rodikliais: 1) asmenys, kuriems gresia skurdas, 2) asmenys, patiriantys didelį materialinį nepriteklių, 3) asmenys, gyvenantys namų ūkiuose, kurių darbo intensyvumas labai mažas. Pagal šią strategiją valstybės narės privalo nustatyti savo nacionalinius tikslus, kad prisidėtų prie bendro tikslo remdamosi šiais trimis rodikliais ir atsižvelgdamos į vietos prioritetus bei aplinkybes. Tačiau EESRK mano, kad, suteikus valstybėms narėms galimybę laisvai pasirinkti vieną iš trijų rodiklių, atsirado skirtingų nacionalinių požiūrių, todėl gali prireikti naujų rekomendacijų.

5.4. Europos kovos su skurdu tinklo (EAPN) 2015 m. atliktas nacionalinių reformų programų (NRP) vertinimas rodo, kad 88 % iš jų skurdas nėra pagrindinis prioritetas ir nė vienoje iš 2015 m. konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų (KŠSR) nepaminėtas skurdo mažinimo klausimas⁽¹⁶⁾. Todėl EAPN pasiūlė Europos semestro laikotarpiu daugiau dėmesio skirti socialiniams klausimams, pradėdant metinėmis augimo apžvalgomis ir baigiant konkrečioms šalims skirtomis rekomendacijomis dėl skurdo mažinimo visose šalyse⁽¹⁷⁾. EESRK pritaria šiam pasiūlymui ir rekomenduoja nacionalinius suinteresuotuosius subjektus įtraukti į NRP rengimą ir komunikacinę veiklą. Apskritai, siekiant sudaryti galimybę valstybėms narėms mokytis vienas iš kitų, europinio ir nacionalinio lygmens konsultacijų su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais rezultatai turėtų būti viešinami įgyvendinant Europos semestrą.

5.5. Komisija turėtų inicijuoti atskirą procesą siekiant pagerinti su skurdu ir nelygybe susijusius ES ir nacionalinius statistinius duomenis, kad būtų galima patobulinti šios daugialypės socialinės problemos stebėseną. Šis darbas turėtų padėti sukurti tikslesnių bendrųjų rodiklių rinkinį, suteikiantį atitinkamus duomenis nacionaliniams ir ES veiksams, įskaitant priemones, susijusias su darnaus vystymosi tikslais ir Europos semestrą.

5.6. Socialinio poveikio vertinimai padeda nustatyti skurdo riziką, kuri kyla dėl priemonių, taikomų atitinkamose reformų srityse, pavyzdžiui, fiskalinio konsolidavimo, valstybės skolos valdymo, apmokestinimo, darbo rinkos, finansų rinkų reguliavimo, viešųjų paslaugų teikimo ir viešųjų investicijų srityse. Visų pirma, socialinio poveikio vertinimai turėtų būti atliekami laiku, įgyvendinant Europos semestrą, glaudžiai konsultuojantis su socialiniais partneriais, pilietine visuomene ir atitinkamais ekspertais valstybėse narėse ir ES lygmeniu.

5.7. Įgyvendinant Europos semestrą turėtų būti visapusiškai atsižvelgiama į strategijos „Europa 2020“ skurdo mažinimo tikslus ir šis klausimas turėtų būti sprendžiamas sistemingai nustatant 1) konkrečias skurdo mažinimo priemones, 2) palyginamus skurdo ir politikos veiksmingumo rodiklius ir 3) privalomus visų reformų darbotvarkių, kurios siūlomos nacionalinėse reformų programose ir konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose, socialinio poveikio vertinimus.

⁽¹⁶⁾ T. y. nepaisant to, kad Bulgarija susidūrė su nepaprastai dideliu skurdu 2015 m., nė vienoje iš 2015 m. konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų nebuvo atkreiptas dėmesys į šią padėtį.

⁽¹⁷⁾ Žr. EAPN (2015) „Can the Semester deliver on poverty and participation? EAPN Assessment of the National Reform Programmes 2015“ (Ar gali semestras pasiekti skurdo ir dalyvavimo tikslus? EAPN atliktas nacionalinių reformų programų vertinimas 2015 m.).

5.8. Valstybės narės turėtų parengti ir įgyvendinti visapusiškas integruotas nacionalines strategijas, skirtas kovoti su skurdu, socialine atskirtimi ir diskriminacija. Į šias strategijas turėtų būti įtrauktos šios sritys: tinkamas pajamų rėmimas, įtraukiosios darbo rinkos, kokybiškos darbo vietos, vienodos galimybės gauti kokybiškas paslaugas, geriau panaudoti ES struktūrinius fondus, migrantų ekonominė ir socialinė integracija, kova su diskriminacija ir bendradarbiavimas su socialiniais partneriais ir atitinkamais nevyriausybiniais suinteresuotaisiais subjektais.

5.9. Be to, būtina spręsti pernelyg didelio išskolinimo problemą nustatant atsakingą paskolų teikimo politiką (griežtai reglamentuoti tarpininkų veiklą ir kreditinių kortelių išdavimą, drausti agresyvią reklamą, lupikiškas palūkanas, būsto ir kitų būtiniausių prekių areštą), stiprinant tarpininkavimą sprendžiant ginčus, teikiant pagalbą išskolinusiems asmenims (pvz., vykdyti antrosios galimybės, naujos pradžios politiką), taip pat teikiant informaciją, šviečiant ir vykdant pernelyg didelio išskolinimo prevenciją.

5.10. Valstybės narės turi naudotis ES struktūriniais fondais visų asmenų socialinei įtraukčiai paremti. Pirmiausia Komisija turėtų nedelsdama patikrinti, ar valstybės narės ir suinteresuotieji subjektai įgyvendina Tarybos sprendimą skirti 20 % Europos socialinio fondo (ESF) socialinei įtraukčiai ir kovai su skurdu skatinti⁽¹⁸⁾.

6. Konkrečios pastabos dėl suinteresuotųjų subjektų dalyvavimo priemonių

6.1. Viena iš strategijos „Europa 2020“ pavyzdinių iniciatyvų – Europos kovos su socialiniu skurdu ir socialine atskirtimi planas (EPAP) – buvo sukurta plati struktūra, apimanti įvairias politikos sritis siekiant padėti įgyvendinti Europos skurdo mažinimo tikslą⁽¹⁹⁾. Ji turėjo padėti pagrindą bendram nacionalinių Vyriausybių, ES institucijų ir pagrindinių suinteresuotųjų subjektų išpareigojimui kovoti su skurdu ir socialine atskirtimi, tačiau kol kas tai tik platforma diskusijoms, nedavusi jokių konkrečių rezultatų siekiant skurdo mažinimo tikslo. Taryba ir Komisija turėtų svarstyti, kaip būtų galima pasiekti, kad platforma remtų gerosios patirties pavyzdžius kovojant su skurdu, ir užtikrinti, kad ji būtų tiesiogiai susijusi su pagrindiniais ES procesais, pavyzdžiui, Europos semestru ir strategija „Europa 2020“.

6.2. EESRK primena ankstesnių „Integruotų ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo gairių“ 16 konstatuojamąją dalį, kurioje aiškiai teigiama, kad strategiją „Europa 2020“ „*prireikus reikėtų įgyvendinti, vykdyti jos stebėseną ir ją vertinti kartu su visomis nacionalinėmis, regioninėmis ir vietos valdžios institucijomis, glaudžiai bendradarbiaujant su parlamentais, socialiniais partneriais ir pilietinės visuomenės atstovais*“⁽²⁰⁾. Šia citata pabrėžiama, kad reikia pagerinti konsultavimosi su Europos ir nacionaliniais suinteresuotaisiais subjektais būdą Europos semestro rengimo, įgyvendinimo ir vertinimo etapais.

6.3. EAPN analizėje buvo pabrėžta, kad trūksta ES institucijų ir tokių atitinkamų (viešojo ir privačiojo sektorių) suinteresuotųjų subjektų kaip socialiniai partneriai, NVO ir kt. prasmingo bendradarbiavimo Semestro rengimo ir įgyvendinimo etapais. Kad pilietinė visuomenė dalyvautų visuose Europos semestro proceso etapuose, Komisija turi nedelsdama pasiūlyti naujas dalyvavimo gaires ir stebėti pažangą šalių ataskaitose ir kituose stebėsenos dokumentuose.

6.4. Be to, būtina bendrauti su skurstančiais siekiant išgirsti jų nuomonę ir išvengti plačiai paplitusio nusivylimo (ypač jaunimo) Europos Sąjunga. EAPN metiniai susitikimai su žmonėmis, kurie patys patiria skurdą, yra gerosios patirties pavyzdys. EESRK ragina Komisiją užtikrinti, kad šie susitikimai ir toliau būtų finansiškai remiami, ir įtraukti juos į konsultacijas dėl pažangos, padarytos siekiant skurdo mažinimo tikslo įgyvendinant Europos semestrą. Be to, šie susitikimai turėtų vykti nacionaliniu lygmeniu.

⁽¹⁸⁾ Žr. <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=62&langId=lt>.

⁽¹⁹⁾ Žr. <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=lt&catId=961> ir OL C 248, 2011 8 25, p. 130.

⁽²⁰⁾ Žr. <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14338-2010-INIT/en/pdf>.

7. Konkrečios pastabos dėl atsakomybės už daugiapakopę geriausių patirtį kovojant su skurdu

7.1. EESRK pritaria pirmininkaujančių Nyderlandų ketinimui surengti daugiapakopės geriausios patirties kovojant su skurdu tarpusavio vertinimus, tačiau pabrėžia, kad savivaldybės negali būti vieninteliai subjektai, atsakingi už tokių pavyzdžių pateikimą. EESRK mano, kad regioninės ir vietos iniciatyvos nepakeičia pagrindinių išpareigojimų ir garantijų. Valdžios institucijos, viešojo ir privačiojo sektorių suinteresuotieji subjektai turi bendradarbiauti sistemingai ir struktūruotai, jeigu nori pasiekti skurdo mažinimo tikslą.

7.2. EESRK norėtų atkreipti dėmesį į tai, kad, pavyzdžiui, Nyderlanduose, didelė dalis atsakomybės už socialinius klausimus buvo perduota savivaldybėms. Galbūt didelės dalies užduočių sutelkimas savivaldybių lygmeniu yra ekonomiškai pasirinkimas ir leidžia priimti paramos gavėjų poreikius atitinkančius sprendimus, tačiau, kaip nurodyta konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose Nyderlandams, kyla pavojus, kad gali būti sumažintas finansavimas, o to reikėtų vengti. Iniciatyvų decentralizavimas nesuderinamas su savivaldybių biudžetų mažinimu.

7.3. Todėl EESRK mano, kad nors, be abejonės, yra geriausios patirties pavyzdžių vietos ir regionų lygmeniu, jų negalima nagrinėti atskirai. Jiems remti reikalingos nacionalinės strategijos.

7.4. Be to, EESRK mano, kad, atrenkant geriausios patirties pavyzdžius viešinimui, dėmesys turi būti skiriamas įrodymais paremtiems požiūriams (pavyzdžiui, tokiais klausimais kaip: 1) Ar ši iniciatyva veiksminga? 2) Ar ją galima pritaikyti kitose šalyse?) ir skatinami ryšiai tarp atitinkamų suinteresuotųjų subjektų. Būtina sukurti ir tinkamą struktūrą keistis geriausios patirties pavyzdžiais.

7.5. Šie veiksmai parodo, kad būtina užtikrinti veiksmingą socialinę politiką, skirtą kovai su skurdu ir socialine atskirtimi, pertvarkyti socialines paslaugas, peržiūrėti socialinio darbo dalyvių praktiką siekiant patenkinti skurdžiai gyvenančių žmonių poreikius, skatinti socialinius subjektus naudotis savo profesine patirtimi rengiant socialinę politiką ir galiausiai suteikti teises asmenims, kurie sudaro palankesnes sąlygas skurdžiai gyvenančių žmonių integracijai ir socialinei pažangai.

Briuselis, 2016 m. vasario 18 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Georges DASSIS*

PRIEDAS

Šis pakeitimas, už kurį balsavo daugiau nei ketvirtadalis balsavusių narių, buvo atmestas:

15 pakeitimas (pateikė Lech Pilaŭski)

1.15 punktas

Iš dalies pakeisti taip:

„primygtinai ragina Komisiją įtraukti veiksmingesnių ir patikimesnių socialinių standartų ir sistemų principus į paskelbtą „Europos socialinių teisių ramstį“ ir užtikrinti, kad kova su skurdu ir socialine atskirtimi yra viena svarbiausių sudedamųjų šio ramsčio dalių. Europos Komisija, siūlydama sprendimus pagal „Europos socialinių teisių ramstį“, turėtų atsižvelgti į skirtingą atskirų valstybių narių socialinio ir ekonominio išsivystymo lygį ir apvarstyti galimas pasekmes, visų pirma padidintų socialinių standartų pasekmes, užimtumui ir skurdo bei socialinės atskirties rizikai šiose šalyse.“

Dėl šio pakeitimo buvo balsuojama ir jis atmestas 59 nariams balsavus už, 131 – prieš ir 13 susilaikius.

(Parengiamieji aktai)

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETAS

514-OJI EESRK PLENARINĖ SESIJA, ĮVYKUSI 2016 M. VASARIO 17–18 D.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Kapitalo rinkų sąjungos kūrimo veiksmų planas“

[COM(2015) 468 final]

(2016/C 133/04)

Pranešėjas: Daniel MAREELS

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2015 m. rugsėjo 30 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Kapitalo rinkų sąjungos kūrimo veiksmų planas“

[COM(2015) 468 final].

Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2016 m. sausio 26 d. priėmė savo nuomonę.

514-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2016 m. vasario 17–18 d. (2016 m. vasario 17 d. posėdis), EESRK priėmė šią nuomonę 179 nariams balsavus už, 1 – prieš ir 4 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. Kadangi ES ekonomikos atsigavimas ir toliau vyksta lėtai ir neužtikrintai, o investicijų lygis vis dar žemas, svarbu teikti pirmenybę visoms priemonėms, kurios padėtų skatinti **patikimą ir stabilų ekonomikos atsigavimą vienodesnėje aplinkoje**. EESRK mano, kad kapitalo rinkų sąjunga gali padėti siekti šio tikslo, todėl **palankiai vertina Kapitalo rinkų sąjungos kūrimo veiksmų planą**.

1.2. Komitetas **pritaria** veiksmų plane nustatytiems **tikslams**. Siektinas tikslas – **sutelkti Europoje kapitalą ir jį nukreipti į visas įmones, infrastruktūrą** ir tvarius ilgalaikius projektus, kurie daro teigiamą poveikį užimtumui. **Investuotojams** turi būti suteikta **daugiau galimybių** ir kartu užtikrinta didesnė apsauga.

1.3. **Finansavimo šaltinių skaičiaus didinimas ir jų įvairinimas** yra svarbiausi veiksniai siekiant didinti investicijas ir skatinti augimą bei darbo vietų kūrimą. Tai turi būti vykdoma **bendrojoje kapitalo rinkoje**. Komitetas mano, kad prioritetu reikia laikyti kuo didesnę taisyklių suderinimą ir suvienodinimą. Todėl būtina, kad visos valstybės narės vienodai priimtų, taikytų ir prižiūrėtų įvairias veiksmų plano priemones.

1.4. Komitetas laikosi nuomonės, kad **kapitalo rinkų sąjungos sėkmė** priklausys nuo gebėjimo susieti esamos padėties privalumus ir kuo platesnį naujų galimybių spektrą. Galimybės lengvai, tinkamai ir įvairiais būdais gauti finansavimą, geriau paskirstyti kapitalą ir sumažinti su juo susijusias sąnaudas turi būti laikomos prioritetais. Būtina suteikti konkurencingumo bei patrauklumo tarptautiniu lygmeniu garantijas.

1.5. **Bankų finansavimas** ir toliau atliks svarbų vaidmenį finansuojant ekonomiką. Bankams tenka svarbus vaidmuo ne tik kaip skolintojams, bet ir kaip kapitalo rinkų tarpininkams. Komitetas mano, kad tikslinga išsamiau išanalizuoti kai kurias naujas rinkas, pavyzdžiui, neveiksnių paskolų, nes jos gali sudaryti galimybę padidinti išteklius, ypač MVĮ.

1.6. **EESRK manymu, svarbiausias aspektas – MVĮ finansavimas**, ypač mažų ir labai mažų įmonių, kurios yra Europos ekonomikos variklis ir turi didelės reikšmės užimtumui. Tačiau Komitetui kyla rimtų abejonių dėl kapitalo rinkų sąjungos naudos ir veiksmingumo MVĮ.

1.6.1. Labai mažoms ir mažoms įmonėms galimybės patekti į kapitalo rinkas paprastai yra pernelyg platus užmojis. Joms turi būti sudaryta **galimybė pasirinkti jų poreikius geriausiai atitinkantį finansavimo kanalą**. Šiuo tikslu būtina užtikrinti kuo įvairesnes finansavimo struktūras ir šaltinius ir kuo labiau įvairinti finansų ekosistemą.

1.6.2. Kalbant apie įprastą bankų finansavimą, kurį reikia ir toliau remti, ypač turint omenyje garantijas, taip pat reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad jam būdingos nacionalinės ypatybės. Kapitalo rinkų sąjunga neturėtų kelti abejonių dėl pasitvirtinusių struktūrų. Finansiniame reglamente ateityje reikėtų geriau atsižvelgti į įrodytus nacionalinius ypatumus, kad nebūtų pakenkta paskolų MVĮ teikimui regionų lygmeniu.

1.6.3. Be to, reikėtų apsvarstyti ir visas kitas galimas alternatyvas, bei, jei įmanoma, parengti kitokių sprendimų, tokių, kaip, pavyzdžiui, J. C. Junckerio planas. Taip pat būtų galima dar labiau sustiprinti EIB vaidmenį ekonomikai finansuoti skirtų priemonių (garantijų sistemų ir kt.)⁽¹⁾ srityje. Pasiūlymai dėl „paprasto, skaidraus ir standartizuoto“ pakeitimo vertybiniais popieriais⁽²⁾ yra žingsnis tinkama kryptimi.

1.6.4. **Kitoms MVĮ**, kaip ir visoms įmonėms, svarbu, kad būtų galima veiksmingai patekti į kapitalo rinkas. Finansavimas turi būti pigesnis ir mažesnės jo gavimo sąnaudos. Reikėtų išspręsti dabartinę plintančią **informacijos trūkumo** problemą ir sistemą **padaryti palankesnę MVĮ**. Šiuo tikslu būtų galima pasinaudoti esama geriausia patirtimi.

1.7. Komitetas mano, kad **Europos Sąjungos ekonominis ir finansinis stabilumas** turi būti vienas iš kapitalo rinkų sąjungos prioritetų. Finansavimo šaltinių didinimas ir įvairinimas bendrojoje rinkoje leis patikimai paskirstyti riziką ir Europos ekonomika turėtų tapti stipresne ir atsparesne sukrėtimams.

1.8. Komitetas mano, kad tinkama **reglamentavimo ir priežiūros** sistema turėtų padėti visapusiškai plėtoti kapitalo rinkų privalumus ir kartu stebėti jų trūkumus, pavyzdžiui, nereikalingos pernelyg didelės ar neproporcingos rizikos prisiėmimą. Nauja sistema turi būti atspari neigiamam galimų naujų krizių poveikiui. Todėl taip pat reikia didinti konvergenciją ir stiprinti bendradarbiavimą mikrolygio ir makrolygio rizikos ribojimo priežiūros srityje tiek Europos, tiek nacionaliniu lygmeniu.

1.9. Ši sistema turėtų reguliuoti ir **šešėlinį bankų sektorių**, taip pat reikėtų sumažinti reglamentavimo arbitražo riziką. Be to, svarbu užtikrinti, kad visiems panašią finansinę veiklą rinkose vykdančioms paslaugų teikėjams būtų sudarytos sąžiningos konkurencijos sąlygos ir vienodai taikomas principas „vienoda rizika, vienodos taisyklės“.

⁽¹⁾ Taip pat žr. EESRK darbus tema „Europos pramonė ir pinigų politika. EIB vaidmuo“: <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.fr.events-and-activities-industry-monetary-policy-eib>.

⁽²⁾ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatomos bendros pakeitimo vertybiniais popieriais taisyklės ir sukuriamas paprasto, skaidraus ir standartizuoto pakeitimo vertybiniais popieriais Europos sistema ir iš dalies keičiamos direktyvos 2009/65/EB, 2009/138/EB, 2011/61/ES bei reglamentai (EB) Nr. 1060/2009 ir (ES) Nr. 648/2012 ir pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 575/2013 dėl prudencinių reikalavimų kredito įstaigoms ir investicinėms įmonėms (OL C 82, 2016 3 3, p. 1).

1.10. Kapitalo rinkos taip pat atveria naujas galimybes norintiems **investuoti į kapitalo rinkas**. Komitetas palankiai vertina tokią tendenciją, tačiau mano, kad turi būti numatyta tinkama ir patobulinta apsaugos sistema. Šiuo tikslu reikia siekti didesnio finansinių priemonių ir informacijos supaprastinimo, skaidrumo ir palyginamumo, nes tai be kita ko gali būti naudinga ir finansavimo ieškančioms įmonėms. Taip pat tikslinga dėti daugiau pastangų finansinio švietimo srityje.

1.11. Vertindamas **veiksmų plano įgyvendinimą**, EESRK palankiai vertina taikytą principą „iš apačios į viršų“ ir laipsniškus veiksmus, tačiau mano, kad, atsižvelgiant į palankius žaliosios knygos įvertinimus ir po jos paskelbimo išreikštą paramą, reikia nedelsiant imtis naujų darbų. EESRK pabrėžia, kad kapitalo rinkų sąjungos sukūrimas yra didelės apimties projektas, kurio sėkmė visiškai priklausys nuo jo išsamių nuostatų ir garantijų. Be to, lengvesnės sąlygos kreditui gauti tikrai nėra visų valstybių narių problema, o didesnis pasiūlos lankstumas niekada nepadės išspręsti paklausos problemų. Todėl nereikėtų manyti, kad kapitalo rinkų sąjunga išspręs visas ES problemas.

1.12. Dabar svarbu tvirtai laikytis nustatytų tikslų ir nuolat siekti pažangos. Komitetas yra **susirūpinęs, kad galutiniam rezultatui pasiekti prireiks laiko**: ne tik dėl to, kad planą sudaro daug elementų, bet ir dėl to, kad iškart neišnyks dideli nacionaliniai skirtumai. Jis pritaria, kad būtų **reguliariai atliekami tarpiniai vertinimai**, kuriuos vykdant jis noriai teiks pagalbą.

2. Pagrindinė informacija

2.1. Siekdama įgyvendinti savo absoliučius prioritetus – augimas, užimtumas ir investicijos – J. C. Junckerio vadovaujama Komisija nuo pat patvirtinimo dienos įgyvendina „Investicijų planą Europai“. Jį sudaro trys dalys, viena iš jų siekiama „kurti investicijoms palankią aplinką“⁽³⁾. Laipsniškas kapitalo rinkų sąjungos kūrimas kartu su bendrąja skaitmenine rinka ir energetikos sąjunga yra vienas iš pagrindinių šioje trečiojoje dalyje nurodytų tikslų.

2.1.1. 2015 m. rugsėjo pabaigoje Komisija paskelbė „Kapitalo rinkų sąjungos kūrimo veiksmų planą“⁽⁴⁾, parengtą po plataus masto konsultacijų, kuriose dalyvavo ir EESRK⁽⁵⁾, dėl žaliosios knygos šiuo klausimu. Šiame veiksmų plane išdėstyta, ko labiausiai reikia, kad iki 2019 m. būtų sukurta visas valstybes nares apimanti gerai veikianti integruota kapitalo rinkų sąjunga.

2.1.2. Šie 33 pagrindiniai elementai, kurie bus skelbiami laikui bėgant, daugiausia susiję su šiomis sritimis bei temomis⁽⁶⁾:

- inovacijų, pradedančiųjų įmonių ir nebiržinių bendrovių finansavimas,
- lengvesnių sąlygų patekti į viešąsias rinkas ir pritraukti kapitalo jose sudarymas įmonėms,
- ilgalaikis investavimas, t. y. investicijos į infrastruktūrą ir tvarius projektus,
- mažmeninio ir institucinio investavimo skatinimas,
- bankų pajėgumo naudojimas ekonomikai remti ir
- geresnė tarpvalstybinio investavimo sąlygos.

2.1.3. Pagal veiksmų planą kiekvienas šis elementas padės įgyvendinti nusistatytus tikslus ne tik atskirai, bet bus reikšmingas ir bendras jų poveikis.

⁽³⁾ Žr. Europos Komisijos interneto svetainę http://ec.europa.eu/priorities/jobs-growth-investment/plan/index_lt.htm.

⁽⁴⁾ „Kapitalo rinkų sąjungos kūrimo veiksmų planas“ – Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui (COM(2015) 468 final). Žr. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?qid=1447000363413&uri=CELEX%3A52015DC0468>.

⁽⁵⁾ Žr. EESRK nuomonę dėl žaliosios knygos „Kapitalo rinkų sąjungos kūrimas“ (OL C 383, 2015 11 17, p. 64).

⁽⁶⁾ Išsamesnė informacija pateikiama Kapitalo rinkų sąjungos kūrimo veiksmų plano 1 priede.

2.2. Kapitalo rinkų sąjunga, tokia, kokia buvo suplanuota, siekiama keletu tikslų, įskaitant tikslą stiprinti taupymo ir augimo sąsają.

2.2.1. Kapitalo rinkų sąjunga turėtų išplėsti finansavimo galimybes Europoje įtraukiant kitus šaltinius nei bankų paskolos ir suteikiant svarbesnį vaidmenį finansų rinkoms. Taigi, reikia įvairinti ekonomikos finansavimą numatant galimybes pasitelkti ir nebankinius šaltinius. Kapitalo rinkų sąjunga turi padėti sutelkti lėšas Europoje ir nukreipti jas į visas įmones, infrastruktūrą ir tvarius ilgalaikius projektus.

2.2.2. Kapitalo rinkų sąjunga siekiama gilinti bendrąją finansinių paslaugų rinką. Tai leis užtikrinti platesnę ir stipresnę finansinę integraciją bei padidinti konkurenciją. Kapitalo rinkos galės pasinaudoti bendrosios rinkos dydžio teikiamais privalumais ir taps likvidesnės bei konkurencingesnės.

2.2.2.1. Be to, ši sąjunga padės užtikrinti augimą ir finansinį stabilumą. Kadangi bus supaprastintos galimybės įmonėms gauti finansavimą, ši sąjunga paskatins augimą ir darbo vietų kūrimą. Rizikos įvairinimas suteiks daugiau stabilumo visai sistemai.

2.2.3. Piliečiai ir vartotojai taip pat galės pasinaudoti dideliais pranašumais, nes atsiras naujų investavimo galimybių.

3. Pastabos ir komentarai

3.1. Veiksmų plano paskelbimą dera vertinti palankiai. Teigiamai vertintina ne vien tai, kad jis pristatytas praėjus vos šešioms mėnesiams po žaliosios knygos paskelbimo, bet ypač tai, kad pirmenybės tvarka dedamos visokeriopos pastangos skatinti ekonomiką išplečiant ir didinant finansavimo galimybes, taip suteikiant naują postūmį augimui ir deramam darbui.

3.2. EESRK pritaria veiksmų plano tikslams ir pasirinktoms prioritetinėms sritims:

- užtikrinti Europos įmonėms, visų pirma MVĮ, didesnį finansavimo šaltinių pasirinkimą. Kapitalo rinkų sąjunga turėtų išplėsti įmonėms prieinamų finansavimo galimybių spektrą. Šie kanalai turėtų egzistuoti visur ir būti prieinami verslininkams visais jų įmonių plėtros finansavimo etapais,
- užtikrinti tinkamą ilgalaikio tvaraus investavimo ir Europos infrastruktūros finansavimo reguliavimo aplinką,
- padidinti mažmeninių ir institucinių investuotojų investicijas ir pasirinkimo galimybes tinkamoje saugioje investicinėje aplinkoje,
- padidinti bankų skolinimo pajėgumą, visų pirma tinkamai atgaivinant pavertimo vertybiniais popieriais operacijas ir rinkas. Tai turėtų padėti skirti daugiau lėšų MVĮ teikiamoms paskoloms,
- realiosios ekonomikos finansavimo požiūriu, atsižvelgiant į finansų krizę, išsamiai įvertinti pritaikyto finansų sektoriaus reguliavimo bendrą poveikį ir suderinamumą,
- panaikinti tarpvalstybines kliūtis ir sukurti kapitalo rinkas visoms 28 valstybėms narėms, be kita ko pašalinant daugelį esamų mokesčių ir kitokių kliūčių.

Svarbu dideles pastangas sukurti kapitalo rinkų sąjungą įgyvendinti ne tik bendrai toje pačioje plotmėje, bet ir turėti aiškų norą diskutuoti šiuo klausimu ir tvirtai apsispręsti šalinti tolesnę ES finansų sistemos vystymąsi stabdančias kliūtis.

3.3. Tikslu įvairinti finansavimo šaltinius negali būti siekiama neatsižvelgus į bankų sistemą. Bankų skiriamas ir rinka pagrįstas finansavimas yra lygiagretūs ir turi būti laikomi papildančiais vienas kitą. Beje, bankai atlieka kapitalo rinkų tarpininko vaidmenį.

3.3.1. Bankų skolinimo ekonomikai pajėgumo didinimas – viena prioritetinių veiksmų plano sričių. „Neveiksnius paskolos“⁽⁷⁾ ir toliau kelia susirūpinimą ES ir stabdo kapitalą, kuris, jei nebūtų taip užblokuotas, galėtų būti panaudotas didesniame paskolų finansavime. Komitetas mano, kad Komisija turėtų imtis veiksmų, kad remiantis bankų balansais būtų išlaisvinti pajėgumai skatinant neveiksnių paskolų pakeitimą vertybiniais popieriais ir sukuriant „nuvertėjusio turto“ rinkas. Išplėtojus likvidžias ir skaidrias sunkumų patiriančių įmonių banko skolų rinkas arba jas atgaivinus, kai jos jau yra sukurtos, būtų galima išlaisvinti bankų skolinimo galimybes.

3.4. Integruotos, likvidžios ir veiksmingos kapitalo rinkos turės teigiamo poveikio visiems joje veikiantiems operatoriams bei dalyviams.

3.4.1. Taigi, kapitalo rinkos lėšų ieškančioms įmonėms gali suteikti geresnes galimybes gauti finansavimą; tokiu atveju, padidėjus investuotojų konkurencijai, įmonėms būtų užtikrintos geresnės prieigos sąlygos ir kartu mažesnė kapitalo kaina. Be to, finansavimas būtų geriau užtikrinamas ir sunkiais laikotarpiais, nes kapitalo rinkos paprastai geba geriau valdyti nesaugią aplinką ir rizikingesnius projektus.

3.4.2. Valstybės obligacijų rinkos yra labai svarbios siekiant įvertinti įvairią riziką. Todėl norint sukurti kapitalo rinkų sąjungą būtina integruoti minėtas rinkas. Ši sąjunga taip pat gali padidinti privačių emitentų investicinių sąnaudų konvergenciją. Taigi, pageidautina imtis atitinkamų priemonių.

3.4.3. Sėkmingas kapitalo rinkų sąjungos įgyvendinimas priklauso nuo jos komponentų tvirtumo ir patikimumo. Siekiant suteikti pakankamai naujų galimybių gauti finansavimą, reikia atsižvelgti į dabartinės finansų aplinkos ypatumus. Taigi, būsima priemonė taip pat turėtų tapti tarptautinio masto konkurencingumo ir patrauklumo garantija.

3.4.4. Ypač MVĮ susiduria su dideliais iššūkiais šioje srityje. Kyla klausimas, ką reikėtų daryti, kad šios įmonės galėtų gauti kreditus. MVĮ bus sunku gauti prieigą prie kapitalo rinkų, finansavimo galimybių ir priemonių ir tinkamai jomis pasinaudoti. Šioms įmonėms dažnai trūksta informacijos, todėl tokią užduotį atlikti dar sunkiau⁽⁸⁾. Dėl šios priežasties reikėtų išbandyti naująją sistemą ir įvertinti, ar ji palanki MVĮ.

3.4.5. Reikia, kad įmonės ir MVĮ, ypač labai mažos įmonės, neturinčios prieigos prie kapitalo rinkų, turėtų galimybę bet kuriuo įmonės gyvavimo etapu pasirinkti tinkamiausius finansavimo kanalus. Todėl mažų ir labai mažų įmonių atveju svarbu užtikrinti kuo labiau diversifikuotą finansų ekosistemą, kad jos galėtų pasinaudoti kuo platesne finansavimo struktūra ir galimybėmis, įskaitant išperkamąją nuomą. Reikia apsvarstyti visas alternatyvas. Sprendimų reikėtų ieškoti ne tik bankų sektoriuje ir kapitalo rinkoje, bet ir kitur. J. C. Junckerio planas jau suteikė teigiamą postūmį šioje srityje. Be to, tiesiogiai ar netiesiogiai aktyvesnį vaidmenį turėtų atlikti EIB, pavyzdžiui, nustatydamas garantijų sistemas.

3.4.6. Daugiau galimybių atsivers investuotojams. Išplėtus finansinių produktų pasiūlą, jie turės atidžiau įvertinti galutinius savo investicijų tikslus, užtikrinti rizikos įvairinimą ir valdymą, taip pat gerinti savo rizikos ir grąžos profilį.

3.4.7. Investuotojai turi teisę į tinkamą apsaugą. Šiuo tikslu reikia sukurti tinkamą investuotojų apsaugos sistemą ir imtis keleto iniciatyvų kitose srityse, pavyzdžiui, finansinio švietimo ir išsamesnio bei kokybiškesnio informavimo klausimais. Iš esmės būtų galima rinkose siekti didesnio supaprastinimo, skaidrumo ir finansinių priemonių palyginamumo, o tai, beje, galėtų būti naudinga visiems finansavimo ieškantiems veiklos vykdytojams.

⁽⁷⁾ Neveiksnius paskolas, angl. *non performing loans*.

⁽⁸⁾ Žr. 2015 m. liepos 1 d. EESRK informacinį pranešimą „MVĮ ir vidutinės kapitalizacijos įmonių galimybės gauti finansavimą 2014–2020 m. laikotarpiu. Galimybės ir iššūkiai“, EESC-2014–06 006–00–01-RI-TRA.

3.5. Norint iš tiesų sukurti bendrąją kapitalo rinką, nepakanka panaikinti esamas tarpvalstybines kliūtis ir dabartinių susiskaidymą, taip pat svarbu išvengti naujų kliūčių atsiradimo. Komitetas mano, kad kuo didesnis taisyklių suderinimas ir suvienodinimas turi būti laikomi prioritetu ir tam derėtų skirti ypatingą dėmesį renkantis naudotinas priemones. Todėl būtina, kad visos valstybės narės vienodai priimtų, taikytų ir prižiūrėtų įvairias veiksmų plano priemones.

3.6. Kapitalo rinkų sąjunga turi padaryti ES šalių ekonomiką tvirtesnę ir atsparesnę sukrėtimams. ES ekonomikos ir finansų stabilumui iškilo pavojus. Todėl būtina tinkama reglamentavimo sistema, kuri padėtų deramai vystyti kapitalo rinkų sąjungos stipriąsias puses, pavyzdžiui, tinkamą rizikos paskirstymą ir įvairinimą, ir griežtai kontroliuoti silpnuosius jos aspektus. Būtina imtis veiksmų, kad visa finansų sistema būtų geriau pasiruošusi įveikti galimas naujas krizes. Esant reikalui tokių įvykių padariniai turi būti šalinami sparčiau ir tikslingiau.

3.7. Tiek turint omenyje galimą riziką, tiek siekiant ekonomikos ir finansų stabilumo, taip pat reikia numatyti atitinkamų kapitalo rinkų segmentų mikrolygio ir makrolygio rizikos ribojimo priežiūrą tiek nacionaliniu, tiek ES lygmeniu. Naujiems finansavimo kanalams turi būti taikomas principas „vienoda rizika, vienodos taisyklės“.

3.8. Reikia atsižvelgti į vadinamąjį šešėlinį bankų sektorių. Anksčiau EESRK pasisakė už tai, kad reglamentavimas būtų taikomas ir šiam sektoriui⁽⁹⁾, bei nurodė, kad būtina išvengti reglamentavimo arbitražo rizikos⁽¹⁰⁾. Komiteto nuomone, šešėlinės bankinės veiklos neturėtų būti, kitaip sakant, šešėliniam bankų sektoriui turėtų būti taikomi tokie patys reglamentavimo ir rizikos ribojimo reikalavimai kaip ir kitoms finansų įstaigoms⁽¹¹⁾. Be to, jis mano, kad reikia pripažinti, jog šešėlinis bankų sektorius yra ir pakaitinis papildomo finansavimo kanalas, kuris gali būti naudingas realiajai ekonomikai⁽¹²⁾.

3.9. Vertinant veiksmų plano įgyvendinimą, reikia plačiai palaikyti taikytą progresyvų principą „iš apačios į viršų“, nes jis suteikia galimybę deramai pasinaudoti rinkos dalyvių indėliu, nustatyti prioritetus ir dirbti remiantis trumpalaikėmis bei ilgalaikėmis iniciatyvomis ir priemonėmis.

3.10. Svarbu ir toliau naudotis įvykių dinamika ir plačiai remti per viešas konsultacijas dėl žaliosios knygos išreikštas idėjas dėl kapitalo rinkų sąjungos bei skubiai pasiekti konkrečių rezultatų.

3.11. Per ateinančią laikotarpį reikės toliau laikytis nustatytų tikslų ir nuolat siekti pažangos. Svarbu pasiekti teigiamų ir apčiuopiamų rezultatų visose veiksmų plane numatytose srityse. Atsižvelgdamas į tai, EESRK teigiamai vertina Komisijos ketinimą reguliariai rengti šio plano įgyvendinimo pažangos ataskaitas, o 2017 m. atlikti bendrą jo įvertinimą, nes gali tekti imtis papildomų priemonių ir keisti įgyvendinimo grafiką.

3.12. Gali kilti klausimas, ar siūlomas kapitalo rinkų sąjungos sukūrimo terminas, t. y. iki 2019 m., yra realistiškas ir įgyvendinamas. Dar reikia daug nuveikti, ir baiminamasi, kad nepavyks taip lengvai įveikti ir panaikinti šiuo metu esamų didelių skirtumų tarp valstybių narių. Įvairūs veiksmų plano elementai gali būti laikomi tik tinkamu kapitalo rinkų sąjungos pagrindu, o jo įgyvendinimo sėkmę arba nesėkmę nulems pati rinka.

Briuselis, 2016 m. vasario 17 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Georges DASSIS*

⁽⁹⁾ Žr. EESRK nuomonę dėl „Laikotarpio po krizės. Nauja vidaus rinkos finansų sistema“ (OL C 48, 2011 2 15, p. 38) 2.7.2.1. punktą.

⁽¹⁰⁾ Žr. EESRK nuomonės dėl žaliosios knygos „Šešėlinis bankų sektorius“ (OL C 11, 2013 1 15, p. 39) 1.4 punktą.

⁽¹¹⁾ Žr. EESRK nuomonės dėl žaliosios knygos „Šešėlinis bankų sektorius“ (OL C 11, 2013 1 15, p. 39) 1.5 punktą.

⁽¹²⁾ Žr. EESRK nuomonės „Šešėlinė bankininkystė. Naujų finansų sektoriaus rizikos šaltinių valdymas“ (OL C 170, 2014 6 5, p. 55) 1.10 punktą.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl „Pasiūlymo dėl Tarybos direktyvos, kuria iš dalies keičiama Direktyvos 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos nuostata dėl minimalaus standartinio tarifo taikymo trukmės“

[COM(2015) 646 final – 2015/0296 (CNS)]

(2016/C 133/05)

Pranešėjas: Daniel MAREELS

Taryba, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 113 straipsniu, 2016 m. sausio 14 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

„Pasiūlymo dėl Tarybos direktyvos, kuria iš dalies keičiama Direktyvos 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos nuostata dėl minimalaus standartinio tarifo taikymo trukmės“

[COM(2015) 646 final – 2015/0296 (CNS)].

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto biuras 2016 m. sausio 19 d. pavedė Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyriui atlikti Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, atsižvelgdamas į tai, kad darbas skubus, savo 514-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2016 m. vasario 17–18 d. (2016 m. vasario 17 d. posėdis), pagrindiniu pranešėju paskyrė Daniel MAREELS ir priėmė šią nuomonę 175 nariams balsavus už, 3 – prieš ir 4 susilaikius.

1. Išvados ir pasiūlymai

1.1. Komitetas pritaria siūlomai direktyvai, pratęsiančiai minimalaus standartinio tarifo PVM taikymo trukmę. Minimalus tarifas liks toks pats kaip ir ankstesniais laikotarpiais, t. y. 15 %, ir nuo 2016 m. bus pratęstas dvejiems metams.

1.2. Pereinamojo laikotarpio taisyklės dėl PVM galioja jau ilgą laiką. Todėl, siekiant tinkamo vidaus rinkos veikimo, iš tikrųjų pageidautina nustatyti minimalų tarifą: jeigu tokio minimalaus tarifo nebūtų, rinka galėtų būti sutrikdyta, iškraipyta ir padidėtų konkurencija tarp valstybių narių.

1.3. Be to, nustačius minimalų tarifą aiškiai nurodytą laikotarpį, atsirastų ir daugiau aiškumo ir teisinio tikrumo, o tai naudinga visiems susijusiems subjektams.

1.4. Kai šios nuostatos galiojimas buvo pratęstas penktą kartą, 2010 m., Komitetas išreiškė viltį, kad tai daroma „paskutinį kartą“. Naujasis pratęsimas trumpesniai laikotarpiui gali būti laikomas žingsniu tinkama linkme, bet, Komiteto nuomone, tai nekeičia fakto, kad turi būti dedamos tolesnės pastangos pereiti nuo dabartinės pereinamojo laikotarpio sistemos, kuri buvo sukurta prieš daugiau kaip 20 metų, prie galutinės PVM sistemos, pritaikytos Europos vidaus rinkai.

1.5. Apskritai, EESRK dar kartą patvirtina būtinybę sukurti paprastą, suderintą netiesioginių mokesčių sistemą, kuri mažintų administracinio darbo našumą, leistų įmonėms ir pavieniams asmenims pasinaudoti patentų teikiamais privalumais, užtikrintų teisingą apmokestinimą, valstybės finansus papildytų tam tikromis pajamomis, sumažintų mokesčio sukčiavimo pavojų ir padėtų toliau vystyti bei sukurti vidaus rinką.

1.6. EESRK palankiai vertina Komisijos sprendimą 2016 m. kovo mėn. pateikti veiksmų planą dėl PVM ateities. Komiteto nuomone, svarbu remti labai reikalingą nuolatinę ekonomikos atgaivinimą ir augimą visomis įmanomomis priemonėmis, o specialiai pritaikyta PVM sistema yra to proceso dalis.

2. Pagrindinė informacija

2.1. Siekiant sukurti vidaus rinką, dešimtojo dešimtmečio pradžioje buvo dedamos pastangos pereiti prie galutinės PVM sistemos, bet, valstybėms narėms nepasiekus bendro sutarimo, buvo įmanoma tik pereinamojo laikotarpio nuostata.

2.2. Šiuo klausimu buvo priimta Direktyva 92/77/EEB dėl PVM tarifų. Direktyvoje, kuria nustatyta minimalių tarifų sistema, numatyta, kad nuo 1993 m. sausio 1 d. iki 1996 m. gruodžio 31 d. nustatytas standartinis tarifas nė vienoje valstybėje narėje negali būti mažesnis kaip 15 %. Šios nuostatos galiojimas jau buvo pratęstas penkis kartus ir ji buvo taikoma iki 2015 m. gruodžio 31 d.

2.3. Šis pasiūlymas, kuris akivaizdžiai buvo pateiktas gerokai per vėlai, pratęsia 15 % minimalaus tarifo taikymą, tačiau šį kartą tik dvejims metams. Taip yra todėl, kad Komisija 2016 m. pavasarį paskelbs veiksmų planą, siekiant sukurti paprastesnę, veiksmingesnę ir labiau apsaugotą nuo klastojimų galutinę PVM sistemą, pritaikytą prie bendrosios rinkos. Per šį laikotarpį gali būti surengtos išsamesnės diskusijos dėl PVM tarifų.

Briuselis, 2016 m. vasario 17 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Georges DASSIS*

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato „Siekis parengti integruotą strateginį energetikos technologijų (SET) planą: Europos energetikos sistemos pertvarkos spartinimas“

[C(2015) 6317 final]

(2016/C 133/06)

Pranešėjas: Mihai MANOLIU

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2015 m. liepos 15 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato „Siekis parengti integruotą strateginį energetikos technologijų (SET) planą: Europos energetikos sistemos pertvarkos spartinimas“

[C(2015) 6317 final].

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2016 m. vasario 2 d. priėmė savo nuomonę.

514-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2016 m. vasario 17–18 d. (vasario 17 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 172 nariams balsavus už, 6 – prieš ir 9 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK pakartoja savo tvirtą įsipareigojimą siekti energetikos sąjungos (numatant solidarumo sąlygą, energijos tranzitą kaip „penktąją laisvę“, daugiausia dėmesio skiriant energijos vartojimo efektyvumui, užtikrinant perėjimą prie tvarios, kiek įmanoma mažiau anglies dioksido išmetančios visuomenės) ir Europos dialogo energetikos klausimais. Komitetas remia kiek įmanoma veiksmingesnį strateginio energetikos technologijų (SET) plano gyvendinimą.

1.2. Šio tikslo galima pasiekti taikant bendrą ir nuoseklų požiūrį, bendradarbiaujant susijusiems veiklos vykdytojams Europos energetikos politikos srityje, koordinuojant energetikos mokslinių tyrimų ir inovacijų programas, remiant spartų tvarių, aplinką tausojančių energetikos technologijų pateikimą rinkai.

1.3. EESRK nuomone, svarbiausia užduotis yra skatinti techninę ir mokslinę technologijų bei inovacijų raidą ir drąsiau siūlyti naujas idėjas ir koncepcijas, kaip tai išdėstyta **Europos strateginiame energetikos technologijų plane (SET planas), kuris būtinas, norint paspartinti Europos energetikos sistemos pertvarkymą.**

1.4. Pasitarus su suinteresuotaisiais subjektais taip pat reikėtų suteikti įgaliojimus, numatyti dalyvavimo įgyvendinant integruotą veiksmų planą struktūrą, suderintą su investavimo veiksmų planu, pagal kurį ES, nacionaliniai, regioniniai bei privatūs ištekliai būtų tinkamai naudojami per Europos energijos gamybos mokslinių tyrimų sąjungą (EERA) ir Europos pramonės iniciatyvas (EII) siekiant padėti įgyvendinti šiuos tikslus.

1.5. EESRK nuomone, spartesnė Europos energetikos sistemos pertvarka Europai bus nepaprastai svarbi artimiausiais metais siekiant kovoti su klimato kaita, didinti Europos konkurencingumą bei ekonominį patrauklumą ir užtikrinti tiekimo smulkiesiems ir stambiems vartotojams saugumą už skaidriai nustatytą prieinamą kainą.

1.6. EESRK mano, kad energetikos politika turi būti grindžiama moksliniais tyrimams ir inovacijoms svarbiausių sektorių (apibrėžtų pasitelkiant dialogą ir bendradarbiavimą) vystymu, taip pat užtikrinant darbuotojų, kurie turės naudotis naujomis technologijomis, mokymą.

1.7. EESRK mano, kad norint tenkinti europiečių lūkesčius reikia laikytis nuoseklaus ir išsamaus požiūrio energetikos klausimu, įskaitant valstybių bendradarbiavimą ir efektyvią energijos vidaus rinką. Reikia labai daug investuoti tiek į technologinius tyrimus, tiek į infrastruktūrą; investuotojams reikia stabilios, patikimos politikos programos, grindžiamos tikslia plėtros prioritetų analize, perspektyviomis ir prieinamomis finansavimo galimybėmis, Europos pramonės konkurencingumu ir visuomenės norais, kurių taip pat dera paisyti.

1.8. SET planas turi būti konkretus ir parengtas remiantis realia padėtimi Europoje. Kai dėl naujų energetikos technologijų kyla energijos kainos galutiniams vartotojams, o dėl politinių sprendimų išauga energijos tarifai, EESRK mano, kad piliečiai turi teisę tikėtis, jog bandoma spręsti šią problemą. Vartotojų dalyvavimas turėtų būti nuoseklus ir praktiškas; energijos nepriteklių taip pat reikėtų mažinti socialinės politikos priemonėmis, švietimu ir mokymu.

1.9. Europos patirtis parodė, kad reikalavimas energijai gaminti naudoti mažo anglies dioksido kiekio technologijas, neatsižvelgiant nei į sąnaudas, nei į šių technologijų brandumą, neduoda jokių rezultatų, o atvirksčiai, gresia energijos vidaus rinkos žlugimu.

1.10. EESRK mano, kad atsinaujinančiosios elektros energijos gamybos technologijos yra ištis perspektyvios ir gali padėti rasti problemų sprendimo būdus, kuriuos reikėtų remti parodomaisiais projektais ir skleidžiant informaciją apie sėkmingos veiklos pavyzdžius. Reikėtų atsižvelgti ir į kitas mažo anglies dioksido kiekio technologijas: švarių anglių technologijas, energijos (įskaitant elektros energiją) kaupimą, apkrovos atsaką, anglies ir vandenilio naudojimą, bendrą šilumos ir elektros energijos gamybą, miesto vėsinimą, taip pat branduolinių dalijimosi ir sintezės energijos gamybą.

1.11. EESRK dar kartą ragina pradėti visos Europos visuomenės dialogą dėl energijos (Europos dialogą energetikos klausimais), kad plačioji visuomenė ir pilietinė kartu visuomenė galėtų prisiimti atsakomybę už energetikos pertvarką, išlaidas įvairioms technologijoms ir išlaidas, kurių būtų patirta pasirinkus galimas moksliniais tyrimais pagrįstas šios politikos alternatyvas. Dialogas turėtų vykti visais valdymo lygmenimis. Pastarąjį dešimtmetį ES nuolat stengėsi vis labiau pabrėžti ES tikslus sumažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, nors politikos įgyvendinimas šioje srityje priklauso valstybių narių kompetencijai. Tai nulėmė skirtingų nacionalinių strategijų nenuoseklumą.

1.12. EESRK mano, kad siekiant tikro solidarumo būtina tęsti vidaus rinkos integraciją ir plėtoti europinį požiūrį į energijos tiekimą. Tarpinis etapas – padėti susiformuoti regioniniam lygmeniui, kuris yra labai reikalingas siekiant stiprinti bendradarbiavimą šioje srityje ir kuris turėtų būti lankstus ir gebantis skatinti naujoviškus sprendimus, skirtus pagerinti elektros energijos gamybą iš realiu laiku koordinuojamų atsinaujinančiųjų šaltinių.

1.13. EESRK mano, kad reikėtų imtis priemonių įvairiems energijos gaminimo būdams (taip sukurtiems vykdant technologinius tyrimus) integruoti į energijos rinkas, įskaitant prisijungimą prie tinklų, tinklų balansavimą ir apkrovą.

1.14. EESRK pritaria investicijų didinimui, moksliniams tyrimams ir technologinei plėtrai energijos kaupimo srityje. Jis taip pat ragina šioje srityje siekti geresnės Europos sinergijos siekiant mažinti energetikos pertvarkos išlaidas, garantuoti tiekimo saugumą (Europos tinklų tarpsteminio ryšiu) ir didinti Europos ekonomikos konkurencingumą.

1.15. Todėl EESRK pabrėžia, kad dujos energijos rūšių derinyje užima reikšmingą vietą ir yra svarbios siekiant užtikrinti europiečių energetinį saugumą. EESRK ragina skatinti kaupti energiją, kad valstybės narės turėtų bendrų jos atsargų. Taip pat reikėtų išnaudoti didžiulį energijos vartojimo efektyvumo didinimo pastatuose ir transporto sektoriuje potencialą.

1.16. EESRK mano, kad telkiant mokslinių tyrimų ir inovacijų finansavimą galima skatinti ekonomikos augimą ir kurti naujas darbo vietas Europos Sąjungoje. Nauja energetikos valdymo sistema (pagrįsta nacionaliniais planais) galėtų užtikrinti pastovumą energijos rinkoje, o Europos dialogas tam yra absoliučiai būtinas.

1.17. EESRK manymu, papildomą SET plano naudą lems geresnis Europos energetikos sistemos koordinavimas ir nauja jos valdymo sistema, tačiau būtina plane vengti ankstesnių dubliavimosi atvejų ir jį pagrįsti realiais ir skaidriais duomenimis. Planas padės sustiprinti Europos pagrindus: Bendrijos metodą, veikiančią Europos demokratiją, konkurenciją, bendradarbiavimą, solidarumą ir Europos vaidmenį pasaulio valdyne.

1.18. EESRK pabrėžia SET plano įgyvendinimo reikšmę, susijusią su jo poveikiu visuomenei, ypač darbo vietoms ir reikalingiems įgūdžiams. Todėl taip pat reikėtų atsižvelgti į autorių teisių klausimą.

2. Nuomonės rengimo aplinkybės

2.1. Energijos ištekliai ir infrastruktūra ES valstybėse narėse skiriasi, tačiau bendras tikslas yra mažinti energetikos sektoriaus priklausomybę nuo iškastinio kuro. Diskusijose dėl energetikos sistemos pertvarkos pirmiausia reikės kelti šiuos klausimus: nauji veiklos vykdytojai ir nauji verslo modeliai naftos, dujų ir elektros energijos sektoriuose, politinės aplinkos dinamika ir poveikis investicijoms, energijos rinkų reguliavimas, technologinių inovacijų poveikis energetikos sistemoms, senųjų tradicinių energijos rezervuarų išmontavimas, naujo energetikos sektoriaus valdymo keliamos problemos ir jo atveriamos perspektyvos.

2.2. Tai klausimai, kuriuos reikia spręsti nedelsiant. ES energetikos srityje vyksta didžiuliai pokyčiai; Europos ekonomika ir pažeidžiami vartotojai susiduria su vis didesne nepatikimo tiekimo ir didelių energijos kainų rizika.

2.3. EESRK numato remti bendrą Europos energetikos politiką, pajėgią užtikrinti tiekimo saugumą ir palaikyti pažangių technologijų lyderystę integruojant atsinaujinančiuosius energijos išteklius į rinką, siekiant efektyviai vartoti energiją, mažinti vartojimą ir kurti infrastruktūrą, teisingai įskaičiuoti išlaidas į galutiniams vartotojams tenkančias kainas ir, galiausiai, ir tai yra ypač svarbu, kontroliuoti bendras energijos rūšių deriniui reikalingas išlaidas ir numatyti viešąsias ar privačias lėšas šioms išlaidoms padengti.

2.4. EESRK visų pirma turi omenyje EIB, transeuropinių energetikos tinklų programos, Europos ekonomikos atgaivinimo plano, 2020 m. Europos energetikos, kovos su klimato kaita ir infrastruktūros fondo (fondas „Marguerite“), taip pat Pasirengimo narystei pagalbos priemonių, Europos kaimynystės ir partnerystės priemonės, mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros bendrosios programos finansinius išteklius.

2.5. SET planas yra pagrindinė ir plataus užmojo priemonė siekiant energetinio saugumo. Plataus masto vieša diskusija gali padėti pasiekti šį tikslą, o EESRK gali dalyvauti kaip šio dialogo skatintojas. Komitetas mano, kad piliečių dalyvavimas sprendžiant energetikos sistemos pertvarkymo klausimus yra labai svarbus (žr. EESRK pasiūlymą dėl energijos taupymui skirto Europos dokumento) ir kad šiuo atveju konkrečiai galėtų būti įsteigtas Europos (organizuotos) pilietinės visuomenės forumas, kuris būtų atsakingas už Europos dialogo energetikos klausimais skatinimą.

2.6. EESRK manymu, sprendžiant energetikos pertvarkos klausimus reikėtų skirti dėmesio konkurencingumo vertinimui ir numatomam poveikiui užimtumui bei socialinei apsaugai. Regioninės rinkos gali padėti sumažinti nepasitikėjimą, kadangi nesant pasitikėjimo ir švietimo energetikos klausimais, nebus įmanoma imtis konkrečių politinių veiksmų.

2.7. EESRK mano, kad SET plano finansavimas iš moksliniams tyrimams ir technologinei plėtrai skirtų Komisijos ir valstybių narių biudžetų yra nepakankamas. Dėl to yra dar svarbiau naudotis ES struktūriniais fondais, Europos investicijų fondu ir ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos pajamomis. Reikėtų išnaudoti investicinę rinkos ekonomikos potencialą naudojant novatoriškas paramos programas ir paskatas. Sėkmę garantuoti įmanoma tik tada, kai bandoma ir taikoma daugybė įvairių novatoriškų ekonominių ir finansinių alternatyvų bei idėjų.

3. Bendrosios pastabos

3.1. EESRK mano, kad energetikos sąjunga reiškia didesnę energijos tiekimo saugumą, tvarumą ir įperkamumą galutiniams vartotojams. Joje energija galės laisvai cirkuluoti per valstybių sienas ir jos tiekimas bus užtikrintas kiekvienoje ES šalyje ir kiekvienam europiečiui.

3.2. Kad ES pasiektų šiuos plataus užmojo SET plano tikslus, EESRK manymu, ji turi atrasti novatoriškus energijos gamybos ir perdavimo, tiekimo ir vartotojų aptarnavimo būdus. Vartotojai bus dėmesio centre ir remiami šiame labai konkurencingame rinkos pramonės sektoriuje, kuriame sukaupta nemažai specialiųjų techninių žinių ir patirties.

3.3. EESRK laikosi nuomonės, kad naujos technologijos ir inovacijos turės lemiamą reikšmę pertvarkant ES energetikos sistemą ir keičiant energijos vertės grandinę, kad ji taptų lankstesnė, vartotojai būtų aktyvūs dalyviai (energiją gaminantys vartotojai), įskaitant ir smulkiuosius gamintojus, kurtųsi nauji energijos gamintojų, tiekėjų ir reguliuotojų, gebančių darniai veikti sudėtingoje rinkoje, tinklai. Smulkūs gamintojai gali atlikti svarbų vaidmenį kuriant ir diegiant naujas energetikos technologijas.

3.4. Naujos idėjos ir naujos technologijos turi būti perduodamos tarp sektorių, kad būtų pasiekta kritinė masė, reikalinga norint dalyvauti kolektyvinėse mokslinių tyrimų ir inovacijų iniciatyvose peržengiant pavienių procesų ir sektorių ribas.

3.5. EESRK manymu, nauji verslo modeliai, teisingo atlygio už paslaugas užtikrinimo sistemos ir tinkamas energetikos sistemos veikimas priklausys nuo bendrosios technologinės pažangos ES valstybėse narėse. Vartotojų elgesys bus geriau suprantamas skaidriai, saugiai ir patogiai keičiantis informacija.

3.6. EESRK mano, kad ekonominis stabilumas priklauso nuo energetikos sistemų atsparumo, taigi, jos turi būti parengtos didelėms permainoms, numatytoms SET plane. Energijos tiekimo saugumą ir kokybišką vartotojų aptarnavimą valstybėse narėse būtina remti kuriant pažangesnius, labiau susietus ES energijos tinklus.

3.7. EESRK mano, kad optimizuojant vertės grandinę turėtų būti sukurta naujų verslo modelių (pakartotinis naudojimas, grąžinamasis perdirbimas, pakartotinis perdirbimas – angl. *reusing, recycling, reprocessing*). Reikia remti energijos taupymo technologijų srities moksliniais tyrimais bei inovacijomis atrastos efektyvios praktikos bei sprendimų diegimą rinkoje, taip gerinti integracijos procesą siekiant bendro sistemos efektyvumo.

4. Konkrečios pastabos

4.1. EESRK pritaria plano tikslams. EESRK sutinka su Komisijos požiūriu, kad SET planas turi būti tinkamas naujiems uždaviniams spręsti, todėl reikia tikslingesnės orientacijos, labiau integruoto požiūrio ir naujos valdymo ir administravimo struktūros. Siūlomi pakeitimai, kad būtų galima pasiekti šiuos tikslus, turi būti gerai apgalvoti ir įgyvendinami.

4.2. EESRK pažymi, kad SET planą reikia geriau pagrįsti norint nuosekliau spręsti naujas mokslinių tyrimų ir inovacijų srities problemas, kaip gauti naujų pajėgumų ir naujų išteklių visoje ES. EESRK sutinka, kad siekiant kuo didesnio SET plano veiksmingumo ir didžiausio poveikio, visų pirma reikia:

- stiprinti finansinius valstybių narių ir privačiojo sektoriaus išsipareigojimus,
- plėtoti suinteresuotųjų subjektų dalyvavimą visoje mokslinių tyrimų ir inovacijų grandinėje.

4.3. EESRK mano, kad yra visiškai teisėtas interesas tęsti dešimt veiksmų, kuriuos iš esmės apibrėžė šios srities suinteresuotieji subjektai ir kuriais siekiama pagreitinti energetikos sistemos pertvarką, sukurti naujų darbo vietų ir užtikrinti augimą.

4.4. EESRK laikosi nuomonės, kad ES svarbu labiau stengtis, kad naujos, našios ir nebrangios mažo anglies dioksido kiekio tvariosios energetikos technologijos patektų į rinką, tačiau tai turi būti daroma atlikus skaidrią technologijų poveikio aplinkai analizę.

4.5. EESRK mano, kad pagal SET planą vykdant mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros veiklą dėmesys turėtų būti telkiamas į šiuos konkrečius elementus, kurie yra Europos energetikos politikos ramsčiai:

- konkurencingumas: infrastruktūra ir energetikos tinklai, vidaus rinka ir konkurencingumas, moksliniai tyrimai ir inovacijos energetikos sektoriuje,
- energijos tiekimo saugumas: išorės energetikos politika, nafta, dujos,
- klimatas: energijos vartojimo efektyvumas, atsinaujinančiųjų išteklių energija, anglies dioksido surinkimas ir saugojimas (CCS), ES šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema (ES ATLPS).

4.6. EESRK nuomone, naudojant vis daugiau kaitomų atsinaujinančiosios energijos technologijų gali labai padaugėti išlaidų, o jei ši našta būtų perduota vartotojams, dėl to per keletą metų labai išaugtų kainos, kol prasidėtų šių sistemų pramoninė gamyba. Be to, išlaidos ilgą laiką ir dar didesne apimtimi neišvengiamai didės dėl išorės sąnaudų internalizavimo ir dėl nutrauktų subsidijų elektros energijos gamybai naudojant iškastinį kurą.

4.7. EESRK nuomone, svarbu, kad pramonės konkurencingumo, energetikos technologijų ir inovacijų politika greitai duotų rezultatų mažinant išlaidas ir paspartintų tvariųjų technologijų diegimą rinkoje; jei to nebus padaryta, tai turės tiesioginių padarinių privačioms investicijoms ir nacionaliniams biudžetams ir prasidės ekonomikos nuosmukis.

4.8. Norint subalansuoti energijos tiekimą, keitimą, perdavimą ir galutinį naudojimą reikės optimizuoti sistemą ir kurti naujas, SET plane numatytas technologijas, kad būtų užtikrinta efektyvi įvairių dalyvių bei sudedamųjų dalių sąveika numatant holistinį požiūrį ir pasinaudojant galima sinergija tarp energijos tinklų (elektros energijos, naftos, dujų, šilumos ir transporto), kad būtų galima baigti kurti energijos vidaus rinką.

4.9. Siekiant sistemos lankstumo reikės naudoti ir įvairias kitas energijos kaupimo priemones, tinkamas įvairiems galios diapazonams. Šioje srityje galima siekti tolesnės pažangos. Energijos kaupimo galimybių plėtra bus itin svarbi subalansuotai energetikos sistemai – bus galima aktyviai valdyti atsinaujinančiuosius energijos išteklius, didinti atsinaujinančiųjų išteklių dalį ir mažiau reikės juos riboti, o investicijos į infrastruktūrą bus minimalios ir suderintos didinant energetikos sistemos lankstumą.

- 4.10. Novatoriško valdymo priemonės, galutinių vartotojų lygmeniu derinamos su naujomis (stacionariosiomis ir kilnojamosiomis) elektros energijos kaupimo priemonėmis, teiks daugiau galimybių optimizuoti vartojimą kartu mažinant išlaidas lanksčioje energijos rinkoje. Vandenilio kaupimas gali būti lankstus sprendimas siekiant pagrįsti paskirstytąją elektros energijos gamybą ir kompensuoti atsinaujinančiųjų energijos išteklių įvairovę.
- 4.11. Mokslinių tyrimų ir inovacijų veiksmams reikėtų siekti tobulinti šildymo ir vėsinimo sistemų, kurioms būdingas mažas paskirstytas išmetamas šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis, veikimo ir techninės priežiūros modeliavimą, matavimus bei kontrolę, spartinant naujų energetiškai efektyvių produktų ir sistemų skverbtį į rinką, optimaliai valdant visus tris pagrindinius efektyvaus energijos vartojimo elementus: matavimą, energijos vartojimo optimizavimą ir tvarų veikimą, duodantį ilgalaikių rezultatų.
- 4.12. Miestai ateityje atliks svarbesnę vaidmenį mažinant ES ekonomikos priklausomybę nuo iškastinio kuro, nes ES urbanizacija toliau didės. Siekiant darniai spręsti bendrus uždavinius ir didinti tvarumą būtina skatinti įvairių suinteresuotųjų subjektų dalyvavimą vietos lygmeniu, sutelkiant vietos valdžios institucijas, pramonininkus ir piliečius.
- 4.13. EESRK nuomone, su ličio jonų baterijų perdirbimu susijęs uždavinys yra daugiausia ekonominio pobūdžio, nes jau sukurti reikiami procesai uždaro ciklo grąžinamajam perdirbimui, tačiau šiuos procesus reikia pritaikyti, kad būtų galima perdirbti elektra varomų transporto priemonių akumuliatorių baterijas.
- 4.14. EESRK nuomone, ES baterijų pramonė turi prisitaikyti prie grąžinamojo perdirbimo pramonės ir atsižvelgti į svarbią elektromobilumo rinkos plėtrą ir į augančią nešiojamųjų įrenginių rinką. Šis pramonės sektorius yra priklausomas nuo ES noro diegti Europos baterijų technologiją.
- 4.15. Siekiant didinti ES energijos tiekimo saugumą, tvariųjų technologijų derinys turi būti mišrus (pažangių rūšių biokuras, vandenilis ir alternatyvus skystasis bei dujinis kuras, įskaitant suskystintas gamtines dujas).
- 4.16. EESRK pabrėžia, kad tarp ES įsikūrusių įmonių yra pasaulio lyderių, pajėgių kurti mažo anglies dioksido kiekio technologijas, įskaitant branduolių dalijimąsi. ES energijos tiekimas turi būti konkurencingas, o jos investicijos į mokslinius tyrimus ir inovacijas turi aprėpti visą technologijų tiekimo grandinę nuo žaliavų iki gamybos.
- 4.17. Nors vis labiau plėtojama energijos gamyba iš atsinaujinančiųjų išteklių, elektros energijos gamybai visame pasaulyje vis dar plačiai naudojamos anglys, kurios yra iškastinis kuras. Nepaisant mažo jų našumo, anglys bus toliau naudojamos ES gaminant elektros energiją. Tam reikės diegti našesnio anglių naudojimo technologijas.
- 4.18. EESRK pažymi, kad ES nesutariama dėl branduolinės energijos. Branduolinės energetikos srities ES politika yra ištis nevieninga. Šiuo metu statomi nauji pažangūs reaktoriai, dėl kurių branduolinė energetika gali vėl suklestėti, todėl atrodo, kad nepaisant neilgai trukusių dvejonų, reikia pripažinti branduolinės energetikos atgimimo faktą. Laikas parodys, ar energijos rūšių derinyje ES gali mažinti branduolinės energetikos dalį, tačiau kol kas ji turi šį procesą tęsti. Būtų naudinga sulaukti atsiliepimų apie seniausių sistemų veiklos ir reikalavimų laikymosi išlaidas ateityje priimant politinius sprendimus dėl branduolinės energijos.

Bruselis, 2016 m. vasario 17 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Georges DASSIS*

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl ES plėtros strategijos**[COM(2015) 611 final]**

(2016/C 133/07)

Pranešėjas: Ionuț SIBIAN

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2015 m. lapkričio 10 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

ES plėtros strategijos

[COM(2015) 611 final].

Išorės santykių skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2016 m. sausio 29 d. priėmė savo nuomonę.

514-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2016 m. vasario 17–18 d. (vasario 18 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 170 narių balsavus už, 14 – prieš ir 11 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) palankiai vertina tai, kad Komisija itin daug dėmesio skyrė pagrindiniams stojimo proceso principams ir pabrėžė, kad plėtros šalys pirmenybę turi teikti reformoms teisinės valstybės srityje, pagrindinėms teisėms, demokratinėms institucijoms veikimui (įskaitant rinkimų sistemos ir viešojo administravimo reformą), ekonominei plėtrai ir konkurencingumo didinimui. Stebint pažangą ypač daug dėmesio reikėtų skirti pilietinės visuomenės išėjimams dėl politinių veiksmų ir pokyčių, kurie turi neigiamo poveikio teisinei valstybei ir demokratijos standartams.

1.2. EESRK primygtinai ragina Komisiją užtikrinti, kad dalyvaujamasis demokratijos kokybė ir toliau būtų vienas iš pagrindinių vertintinų politinių kriterijų. Siekiant užtikrinti nuolatinį darbą kuriant veiksmingas ir visapusiškai veikiančias institucijas, šiame procese prasmingai dalyvaujant pilietinės visuomenės organizacijoms (PVO), reikėtų toliau imtis ryžtingų veiksmų. Tai padės kovoti su pavojumi, kad valstybę užvaldys politiniai interesai, didinti informuotumą apie visų dalyvaujančių suinteresuotųjų subjektų atskaitomybę ir užtikrinti, kad visi reformų ir derybų procesai būtų atviri ir skaidrūs.

1.3. Ataskaitų teikimo procese naudojamos suderintos vertinimo skalės ir dėmesys tiek dabartinei kiekvienos šalies padėčiai, tiek padarytai pažangai padeda didinti skaidrumą, suteikia galimybę tikslingai sutelkti dėmesį į prioritetines sritis ir turėtų būti naudingi didinant informuotumą apie stojimo procesą. Šiomis priemonėmis taip pat sudaromos sąlygos aktyviau bendradarbiauti su kiekviena šalimi, atsižvelgiant į įvairesnius klausimus, kuriems taikoma tikrinimo procedūra. Reikėtų įvertinti susijusią riziką, kad gali atsitikti taip, jog dėmesys bus nukreipiamas nuo konkrečių problemų, su kuriomis susiduria šalys, ir tokią riziką mažinti. Šioje srityje labai svarbūs nuolatinė ES institucijų ir plėtros šalių ryšių palaikymo kanalai ir jų tarpusavio konsultacijų mechanizmų suderinamumas, dėsningumas ir aprėptis.

1.4. EESRK palankiai vertina aiškią Komisijos nuostatą, kad pilietinė visuomenė, kuriai suteikta galių, yra esminė bet kokios demokratinės sistemos dalis, ir patvirtina, kad politiškai rems daug palankesnės pilietinei visuomenei aplinkos kūrimo procesą, įskaitant prasmingas konsultacijas su pilietine visuomene formuojant politiką. Tai – pagrindinė tinkamo politinių kriterijų įgyvendinimo sąlyga, kuri taip pat galėtų būti lyginamasis stojimo derybų standartas.

1.5. EESRK palankiai vertina pasiūlymą, kad Komisija, Taryba ir Europos Parlamentas turėtų aktyviau bendrauti ir išaiškinti Europos Sąjungos piliečiams plėtros politikos teikiamą naudą ir su ja susijusius uždavinius, o socialiniai partneriai ir pilietinės visuomenės organizacijos šiame procese turėtų veikti kaip aktyvios partnerės ir žinių skleidėjos.

1.6. EESRK dar kartą pabrėžia būtinybę didinti viso stojimo proceso skaidrumą ir atvirumą⁽¹⁾. Komisija turėtų parodyti pavyzdį sudarydama palankesnes sąlygas susipažinti su derybų dokumentais, pavyzdžiui, misijų ataskaitomis, ekspertų nuomonėmis nacionalinės teisės aktų klausimais, Techninės pagalbos ir informacijos mainų programos (angl. TAIEX) ataskaitomis, ir viešai skelbdama šiame regione įgyvendinamų ES lėšomis finansuojamų projektų laimėjimus ir rezultatus. Taip bus didinamas informuotumas apie ES pagalbos poveikį, o veiksmai bus grindžiami šiame regione jau įgyta patirtimi.

1.7. Komisija turėtų numatyti gerokai didinti finansinę paramą, be kita ko, teikiamą įgyvendinant Pilietinės visuomenės kaimynystės programos, kuria siekiama stiprinti pilietinės visuomenės organizacijų gebėjimus (įskaitant politinės kompetencijos ugdymą ir paramą stebėsenos pajėgumams didinti) ir skatinti žiniasklaidos profesionalumą ir nepriklausomumą, projektus. Reikėtų toliau remti regioninį bendradarbiavimą ir tinklų kūrimą, pasinaudojant šiame regione jau sukauptais gerosios patirties pavyzdžiais, įskaitant priemones, kurių paskirtis – sudaryti palankesnes sąlygas nevyriausybių organizacijų (NVO) ir socialinių partnerių (įskaitant verslo organizacijas) bendradarbiavimui ir bendram jų darbui, bendru pagrindu laikant pilietinį dialogą ir mokymosi perspektyvą.

1.8. Socialinių partnerių gebėjimų aktyviai dalyvauti socialiniame dialoge stiprinimas turėtų tapti ES pagalbos programų prioritetu. Reikia padėti jiems paprasčiau pasinaudoti finansavimo galimybėmis ir stiprinti jų gebėjimus veiksmingai dalyvauti sprendžiant visus ekonominius, socialinius ir teisinius klausimus, taip pat dalyvauti stojimo į ES derybose. Reikėtų stiprinti socialinių partnerių organizacines struktūras, vidaus komunikaciją ir gebėjimus tenkinti savo narių poreikius.

1.9. EESRK ragina stiprinti pilietinės visuomenės jungtinių konsultacinių komitetų (JKK) atliekamą vaidmenį. JKK turėtų stengtis užpildyti „tuščias nišas“, kurių per derybų procesą neužpildo kiti organai, ir sutelkti dėmesį į keletą pasirinktų sričių. Šiuo požiūriu EESRK prašo užtikrinti, kad JKK, Komisija, Taryba ir Europos Parlamentas geriau keistųsi informacija.

1.10. EESRK prašo šio regiono šalių Vyriausybių vienodai remti socialinius partnerius ir kitas pilietinės visuomenės organizacijas ir juos aktyviai įtraukti į savo nacionalines strategijas, stojimo į ES politiką ir derybų struktūras, taip pat į ES lėšomis finansuojamų projektų programų rengimo ir įgyvendinimo procesus. Siekiant nustatyti pritaikymo riziką, rengiant nacionalines derybų pozicijas ir derinant teisės aktus reikėtų atlikti reguliavimo poveikio vertinimus (RPV). Labai svarbu, kad dalyvautų nevalstybiniai subjektai, įskaitant verslo bendruomenę, profesines sąjungas ir atitinkamų socialinių grupių atstovus.

1.11. Visos šio regiono šalys turėtų įsteigti nacionalines Europos integracijos tarybas, kuriose, siekdami didinti ES integracijos proceso skaidrumą ir apie jį plačiau informuoti visuomenę, nuolat rinktųsi aukšto lygio politinių institucijų ir pagrindinių pilietinės visuomenės organizacijų atstovai.

⁽¹⁾ Išsamios rekomendacijos įtrauktos į 2014 m. EESRK nuomonę dėl „Stojimo į Europos Sąjungą skaidrumo ir atvirumo didinimo“ (OL C 451, 2014 12 16, p. 39).

1.12. Tam tikrose šalyse nustatytų teigiamų pokyčių, susijusių su Vyriausybės ir PVO dialogo ir bendradarbiavimo sistemomis ir mechanizmais, nepakanka. Nacionalinės Vyriausybės turėtų pripažinti, kad pirmenybę reikia teikti veiksmingam teisės aktų nuostatų įgyvendinimui, skaidrumui ir konsultavimosi procesų nuoseklumui, taip pat reikėtų atitinkamai stebėti daromą pažangą.

1.13. EESRK ragina politines institucijas, nustatant su pagrindiniais klausimais, pavyzdžiui, aukšto lygio korupcijos bylų nagrinėjimu, susijusias reformas ir įgyvendinant tokių sričių teisės aktus, glaudžiai bendradarbiauti su pilietinės visuomenės organizacijomis, atidžiau prižiūrėti, kaip taikomos viešųjų pirkimų procedūros, ir tobulinti teisinę politinių partijų finansavimo sistemą. Be to, EESRK ragina šio regiono šalis tobulinti laisvės susipažinti su informacija reglamentavimo taisykles ir praktinį jų taikymą, patvirtinti ir įgyvendinti informavimo apie pažeidimą srities įstatymus ir užtikrinti veiksmingesnį praktinį informatorių apsaugos sistemos veikimą. Reikėtų didinti visuomenės informuotumą apie galimybes pranešti apie korupcijos atvejus, ir PVO šioje srityje galėtų būti patikimos partnerės. Be to, būtų naudinga, šalims pritarus, reglamentuoti trišalį socialinį dialogą siekiant užtikrinti tolesnius veiksmus, susijusius su sudarytais susitarimais.

1.14. Šio regiono šalių politinės institucijos turėtų skatinti ir remti stiprių ir nepriklausomų reguliavimo institucijų, ypač ombudsmeno institucijų veikimą pagal Albanijos ir Serbijos modelius, taip pat laisvės susipažinti su informacija, privatumo apsaugos, kovos su korupcija, audito ir rinkimų srityse. EESRK pabrėžia, kad ombudsmenas gali svariai prisidėti papildydamas pagrindinių teisių, visų pirma – nepilnamečių apsaugos srityje dirbančių pilietinės visuomenės organizacijų veiklą.

1.15. Atsižvelgdamas į labai aukštą jaunimo nedarbo lygį Vakarų Balkanuose, EESRK rekomenduoja išplėsti ES Jaunimo garantijų iniciatyvos taikymo sritį ir ją įgyvendinti šio regiono narystės ES siekiančiose šalyse. Ši Jaunimo garantijų iniciatyvos dalis turėtų būti finansuojama atitinkamų ES fondų lėšomis. Bendradarbiaujant su socialiniais partneriais, įskaitant prekybos ir pramonės rūmus bei kitas verslo asociacijas, turėtų būti nustatyta dualinio mokymo sistema.

1.16. Nors ES siekia, kad skirstant ES lėšas Vyriausybės atliktų svarbesnį vaidmenį, finansavimas pilietinei visuomenei neturėtų būti daugiausia skiriamas per Vyriausybių kanalus, nes tokiu atveju gali kilti interesų konfliktų. ES turėtų remti labiau nepriklausomų finansavimo sistemų kūrimo procesą. Nepriklausomų pilietinės visuomenės paramos fondų modeliai gali būti tinkamesnė ES lėšų paskirstymo priemonė. Pagrindiniai reikalavimai, kuriuos privalo atidžiai stebėti, yra, be kita ko, lėšų paskirstymo ir naudojimo skaidrumas, vienodas požiūris ir interesų konfliktų ir (arba) politinio kišimosi skirstant bet kokias viešojo finansavimo lėšas vengimas.

1.17. PVO nacionalinių pajėgumų ugdymas (kuriant išteklių centrus, teikiant paramą koalicijoms, rengiant kompetencijos ugdymo programas ir kt.), pagalbos aprėpties didinimas (visų pirma teikiant pagalbą ne sostinėse ir užtikrinant, kad ji pasiektų visuomenines organizacijas) ir PVO skatinimas dalyvauti, remiantis EESRK patirtimi, turėtų toliau būti Komisijos ir nacionalinio finansavimo prioritetai.

2. Bendras plėtros darbotvarkės įvertinimas ir pilietinės visuomenės organizacijų dalyvavimas

2.1. EESRK pripažįsta, kad, užtikrinant taiką, saugumą ir stabilumą Europoje, ES plėtros politika atlieka pagrindinį vaidmenį. 2015 m. plėtros darbotvarkėje pirmą kartą nustatyta šios politikos vidutinės trukmės laikotarpio perspektyva. Nors buvo perduota nedviprasmiška žinia, kad per dabartinės Komisijos kadenciją nėra viena plėtros šalis nebus pasirengusi įstoti į ES, labai svarbu, kad Vakarų Balkanų šalis toliau matytų aiškias galimybes ateityje tapti ES narėmis ir kad jų daroma pažanga bei dedamos pastangos būtų vertinamos ir stebimos, taip pat kad joms būtų padedama šiame procese, remiantis aiškiais lyginamaisiais standartais ir suteikiant aiškią būsimos šių šalių padėties, kurią jos nori ir gali pasiekti, perspektyvą.

2.2. Pilietinės visuomenės įtraukimas į atskirą šalių ataskaitų politinių kriterijų skyrių ir tam tikru mastu tolesnis pilietinės visuomenės atliekamo vaidmens įtraukimas į derybų skyrius yra palankiai vertintinas žingsnis. Stebint pažangą ir vertinant, ar dabartinė padėtis palanki pilietinei visuomenei, Komisija turėtų atidžiai stebėti, kaip plėtros šalyse integruojamos jos gairės dėl ES paramos pilietinei visuomenei. Šios gairės taip pat turėtų tapti pačių narystės siekiančių šalių atskaitos tašku ir vadovu.

2.3. EESRK dar kartą patvirtina, kad socialinis dialogas yra labai svarbus Vakarų Balkanų ir ES ekonominei plėtrai. Šalių vertinimuose ir ataskaitose reikėtų sistemingiau ir išsamiau atsižvelgti į konkrečius uždavinius, kuriuos turi spręsti socialiniai partneriai. Ypatingą dėmesį reikėtų skirti žmonių užimtumo ir socialinės apsaugos teisių apsaugojimui.

2.4. EESRK palankiai vertina Komisijos ketinimą ateityje įgyvendinant plėtros šalių parengtas ekonominių reformų programas daugiau dėmesio skirti užimtumo ir socialinėms problemoms. Į šį procesą reikėtų įtraukti ir PVO, o į jų nuomonę ir patirtį atsižvelgti tiek nacionaliniu, tiek ES lygmenimis, kad nesusiklostytų tokia padėtis, kai PVO tik informuojamos apie strategijas arba veiksmų planus, dėl kurių jau susitarta. Iš nacionalinės valdžios institucijų turėtų būti reikalaujama užtikrinti veiksmingą PVO dalyvavimą.

2.5. Pilietinės visuomenės dalyvavimą stojimo procese sudaro šie etapai: 1) tiesioginis dalyvavimas pačiose derybose (t. y. atranka, nacionalinės pozicijos rengimas, pažangos stebėseną), 2) socialinis ir pilietinis dialogas, susijęs su politikos rengimu ir teisės aktų suderinimu su *acquis*, 3) dalyvavimas rengiant pasirengimo narystei finansavimo programas, 4) nepriklausoma pažangos ir reformų procesų socialinių padarinių stebėseną. Norint atlikti šias funkcijas, reikalinga tinkama finansinė parama nacionalinės Vyriausybės ir pasirengimo narystei ES lėšomis.

2.6. Informuotumo apie pilietinės visuomenės atliekamą vaidmenį didinimas ir socialinių partnerių įtraukimas į stojimo procesą buvo ir EESRK misija, ir jam kylantis iššūkis. Kai kuriose šalyse Vyriausybės požiūris į pilietinę visuomenę išliko neigiamas, todėl jungtinio konsultacinio komiteto (JKK) rekomendacijos nesulaukė didelio atgarsio. Vis dėlto JKK suteikė galimybių pilietinei visuomenei, ES ir nacionaliniams politikams bei pareigūnams tiesiogiai keistis nuomonėmis, net jeigu tai ir nepadarė didelio poveikio Vyriausybės politikai. Atsižvelgiant į tai, JKK būtų labai naudinga aktyvesnė Komisijos, Tarybos ir EP parama ir glaudesnis bendradarbiavimas su jais, taip užtikrinant, kad vykstant pilietiniam ir socialiniam dialogui šalyse atsirandantys pagrindiniai nuostatavimai dėl nacionalinių stojimo realijų būtų išklausti visose atitinkamose politikos formavimo arenose.

2.7. Kaip nurodė ir Komisija, EESRK pabrėžia, kaip svarbu užtikrinti regioninį bendradarbiavimą ir skatinti regioninę ekonominę plėtrą bei ryšius, nes tai yra esminės Stabilizacijos ir asociacijos susitarimų ir plėtros proceso dalys. Siekiant šio tikslo, pasirašius susitarimą dėl Prekybos ir pramonės rūmų investicijų forumo (angl. CIF)⁽²⁾, PVO regioninio bendradarbiavimo srityje padaryta teigiamų pokyčių. Šis forumas grindžiamas sumanymu, pasitelkiant prekybos ir pramonės rūmus ir laikantis Berlyno procese nustatytų prioritetų, įtraukti šio regiono verslo bendruomenę į Vakarų Balkanų ekonomikos klestėjimui svarbių projektų įgyvendinimo procesą.

⁽²⁾ Prekybos ir pramonės rūmų investicijų forumas (angl. CIF), kaip Vakarų Balkanų regiono šalių, Slovėnijos ir Kroatijos nacionalinių prekybos ir pramonės rūmų ne pelno organizacija, įsteigtas per 2015 m. rugpjūčio mėn. Vienoje vykusią konferenciją Vakarų Balkanų klausimu.

2.8. EESRK labai nerimauja dėl asociacijų laisvės, didelių susirinkimų ir saviraiškos laisvės bei žiniasklaidos nepriklausomumo pažeidimų keliose šalyse⁽³⁾ (Juodkalnijoje, buvusiojoje Jugoslavijoje, Makedonijoje, Turkijoje, bet taip pat ir Serbijoje, kiek tai susiję su teisės aktų dėl susirinkimo laisvės sistema). Šios laisvės – būtina sąlyga tvirtai demokratijai užtikrinti ir gyvybingai pilietinei visuomenei formuoti. Šiuo požiūriu tvirtai remiamas visapusiškas Plėtos GD parengtų 2014–2020 m. pilietinės visuomenės vystymosi plėtos šalyse gairių ir ES paramos žiniasklaidos laisvei ir sąžiningai žiniasklaidai gairių įgyvendinimas. Vis dėlto dar reikia spręsti vieną uždavinį – kaip užtikrinti, kad žiniasklaida pasiektų Europos auditoriją, kuri taip pat turi būti išsamiai informuojama apie plėtos politikos reikšmę ir dinamiką.

2.9. PVO vaidmuo formuojant politiką ir stebint jos įgyvendinimą, taip pat apskritai užtikrinant demokratijos veikimą, yra labai svarbus. Labai neramu dėl 2015 m. įvykdytų išpuolių prieš PVO (visų pirma stebėjimo ir priežiūros bei nepriklausomas žurnalistų organizacijas, kurios atidžiai stebi svarbius politinius procesus ir praneša apie rinkimų rezultatų klastojimą ir politinę korupciją) teisėtumą ir atskaitomybę, kurie buvo užregistruoti keliose plėtos šalyse. Todėl EESRK pripažįsta, kad per visus procesus būtina skatinti bendravimą ir dialogą, visų pirma užmegzti ryšius tiek su ES, tiek su plėtos šalių piliečiais.

2.10. Kalbant apie teisinę valstybę ir pagrindines teises, daugiau dėmesio reikia skirti pažeidžiamų ir palankių sąlygų neturinčių asmenų grupių ir mažumų, visų pirma romų, klausimui. Privalu pasiekti aiškių rezultatų šioje srityje, taip pat daryti tolesnę pažangą etninių santykių palaikymo ir mažumų bei mažumų teisių (teisės įgyti išsilavinimą, naudotis žiniasklaidos priemonėmis, kalbėti mažumų kalbomis, be kita ko, viešojo administravimo įstaigose ir kt.) apsaugos klausimais.

2.11. EESRK savo 2015 m. gruodžio 10 d. nuomonėje⁽⁴⁾ nagrinėjo Komisijos pasiūlymą dėl saugių kilmės šalių sąrašo sudarymo ir tvirtai laikosi joje išdėstytų principų. Šalies įtraukimas į saugių kilmės šalių sąrašą turi remtis patikimu įvertinimu. Atsižvelgiant į pastarojo meto žiniasklaidos pranešimus apie abejotiną priverstinį grąžinimą į krizės ištiktas zonas, šie principai yra svarbūs ir saugių trečiųjų šalių atveju, nepaisant kilmės aspekto.

2.12. Įgyvendinant plėtos politiką, reikia visapusiškai spręsti klausimą, kaip informuoti ES piliečius apie lemiamą šios politikos reikšmę viso žemyno saugumui ir gerovei, nes tai galėtų padėti išsklaidyti nuogąstavimus dėl tolesnės plėtos, kurių gali atsirasti kartu su kitomis ksenofobijos formomis, ypač ekonomikos ir besitęsiančios pabėgėlių krizės laikais.

2.13. Siekdamas surinkti įrodymus apie pažangą, daromą įgyvendinant su stojimu į ES susijusias reformas, ES institucijos sukūrė keletą konsultacijų su pilietine visuomene kanalų, įskaitant susirašinėjimą internetu, kasmetines pilietinės visuomenės konsultacijas Briuselyje, šalyse organizuojamus susitikimus, informacinius susitikimus ir viešus renginius per ES pareigūnų vizitus. Komisija taip pat noriai priima pilietinės visuomenės organizacijų parengtas nepriklausomos stebėsenos ataskaitas. Vis dėlto tiesa tai, kad Komisija ryšius daug aktyviau palaikė su NVO negu su profesinėmis sąjungomis ir verslo asociacijomis. Todėl EESRK ragina Komisiją tobulinti savo požiūrį ir imtis tolesnių veiksmų pagal EESRK nuomonėje „Stojimo į Europos Sąjungą skaidrumo ir atvirumo didinimas“ (REX/401) pateiktas rekomendacijas.

2.14. PVO Vakarų Balkanuose nuolat stengiasi užsitikrinti finansinį tvarumą. PVO vis dar daugiausia priklausomos nuo iš užsienio dotacijų ir valstybės biudžeto gaunamų pajamų, įskaitant iš loterijų gaunamas pajamas, o alternatyviais finansavimo šaltiniais naudojamosi retai. Valstybės parama – tiek finansinė, tiek nefinansinė – pernelyg dažnai paskirstoma taikant neskaidrius mechanizmus, ir jos nepakanka. Taigi PVO, norėdamas užsitikrinti finansinį savarankiškumą ir tvarumą, turi nuolat įvairinti savo finansavimo šaltinius. Pasikliaudamos vienu ar dviem finansiniais šaltiniais, PVO tampa pernelyg priklausomos nuo galimybių jais naudotis ir negali užsitikrinti pakankamo finansinio saugumo ir savarankiškumo.

⁽³⁾ Balkanų pilietinės visuomenės plėtos tinklas „Palankios padėties pilietinės visuomenės vystymuisi sudarymas ir 2015 m. pažangos ataskaitos bei plėtos strategija. Aplinkybių apžvalga“, <http://www.balkancsd.net/novo/wp-content/uploads/2015/11/202-1-BCSDN-2015-Enlargement-Package-Background-Analysis.pdf>, 2015 m. liepos 15 d. organizacijos „Human Rights Watch“ straipsnis A Dangerous Profession: MEDIA Under Threat („Pavojinga profesija. Žiniasklaidai kylanti grėsmė“), <https://www.hrw.org/node/279063>, organizacijos „Reporters without Borders“ straipsnis apie Makedoniją <http://en.rsf.org/macedonia.html>

⁽⁴⁾ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo sudaromas ES bendras saugių kilmės šalių sąrašas, nurodytas Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2013/32/ES dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos, ir kuriuo iš dalies keičiama Direktyva 2013/32/ES COM(2015) 452 final (OL C 71, 2016 2 24, p. 82).

2.15. Kad būtų pripažinta ekonominė PVO vertė plėtros šalyse, reikia prasmingai rinkti duomenis ir, dar svarbiau, – imtis veiksmų siekiant skatinti jas atlikti savo vaidmenį ir didinti informuotumą apie jį. Vis dar nėra daug oficialių duomenų ir statistikos apie PVO dirbančius ir savanorišką veiklą tokiose organizacijose vykdančius asmenis Vakarų Balkanuose. Pagal darbo teisės nuostatas PVO ir toliau laikomos lygiavertėmis kitiems darbdaviams; vis dėlto jos nepakankamai įtraukiamos į tas valstybės užimtumo politikos sritis, kuriose kuriamos paskatos galimiems darbdaviams. Toks diskriminacinis PVO vertinimas atsiranda todėl, kad valstybė nepakankamai pripažįsta, jog pilietinė visuomenė yra vienas iš darbo vietas kuriančių sektorių. Nustatydamas statistikos srities prioritetus, tiek nacionalinės valdžios institucijos, tiek Komisija turėtų atidžiai apsvarstyti pastarojo meto PVO pastangas kiekvienoje šalyje rinkti duomenis ir vertinti konkrečias kliūtis ⁽⁵⁾.

Briuselis, 2016 m. vasario 18 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Georges DASSIS*

⁽⁵⁾ Dubravkos Velat atliktas ir 2015 m. gruodžio mėn. Balkanų pilietinės visuomenės plėtros tinklo (angl. BCSDN) paskelbtas tyrimas *Ne pelno sektoriaus Vakarų Balkanų šalyse ir Turkijoje ekonominė vertė*, kurį galima rasti adresu http://www.balkancsd.net/economic-value-of-the-non-profit-sector-in-the-western-balkans-and-turkey/63-12-report-on-the-economic-value-of-the-non-profit-sector-in-the-wbt_final/.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl 2016 m. metinės augimo apžvalgos**(COM(2015) 690 final)****ir Bendros užimtumo ataskaitos projekto, pridedamo prie Komisijos komunikato „2016 m. metinė augimo apžvalga“****(COM(2015) 700 final)**

(2016/C 133/08)

Pranešėjas: Juan MENDOZA CASTRO

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2015 m. gruodžio 22 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

2016 m. metinės augimo apžvalgos ir Bendros užimtumo ataskaitos projekto, pridedamo prie Komisijos komunikato „2016 m. metinė augimo apžvalga“

(COM(2015) 690 final, COM(2015) 700 final).

Pagal Darbo tvarkos taisyklių 19 straipsnį įsteigtas pakomitetas dėl 2016 metinės augimo apžvalgos, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2016 m. sausio 12 d. priėmė savo nuomonę.

514-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2016 m. vasario 17–18 d. (vasario 17 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 139 nariams balsavus už, 8 – prieš ir 11 susilaikius.

1. Išvados ir pasiūlymai

1.1. **Nedarbo lygis vis dar aukštas.** Praėjus septyneriems metams nuo krizės pradžios, Komitetas reiškia susirūpinimą dėl aukšto nedarbo lygio, ypač kai kuriose valstybėse narėse. Be to, nustatytas aukštas jaunimo nedarbo lygis, yra daug nesimokančių ir nedirbančių jaunuolių (angl. NEET) bei ilgalaikių bedarbių.

1.2. **2016 m. metinėje augimo apžvalgoje (MAA)** pateikiama daugiau analizės, socialinio pobūdžio tikslų ir uždavinių, tačiau tam, kad šis naujas požiūris būtų veiksmingas, jo nereikėtų grįsti pakartojant ankstesnių metų politines rekomendacijas. Siekiant šalinti ekonomikos ir užimtumo stagnaciją, reikia ne tik skatinti privačias investicijas, kaip nurodo Komisija, bet ir didinti vidinę paklausą bei pritraukti didelių viešųjų investicijų.

1.3. **Europos semestras.** EESRK palankiai vertina sprendimą aktyviau siekti strategijos „Europa 2020“ tikslų ir išskirti du etapus – Europos ir nacionalinį, nes taip geriau apibrėžiamos atsakomybės sritys įgyvendinant nustatytus tikslus. Be to, labai svarbu užtikrinti didesnę Europos valdymo politikos ir strategijos „Europa 2020“ tikslų suderinamumą.

1.4. Europos semestre reikėtų atsižvelgti į 17 darnaus vystymosi tikslų (DVT), numatytų Jungtinių Tautų 2030 m. darnaus vystymosi strategijoje, pasiekimą.

1.5. **Ekonomika.** Europos Sąjungos ekonomika iš lėto atsigauja, nors palankų poveikį jai daro laikini teigiami veiksniai. Rekordškai aukštas euro zonos eksporto perteklius, be kita ko, yra euro nuvertėjimo padarinys. Kartu vidaus santaupų perviršis investicijų atžvilgiu atspindi vis dėlto kylančias abejones dėl ekonomikos atsigavimo ir augimo.

1.6. Investicijoms **itin sumažėjus**, Ekonomikos ir finansų reikalų taryba (*Ecofin*) nurodė, kad iškilo neatidėliotinas poreikis pagerinti bendrą investicijų aplinką, siekiant paremti ekonomikos atsigavimą ir padidinti našumą bei augimo potencialą. EESRK savo ruožtu mano, kad reikia perorientuoti vadinamąją griežto taupymo politiką siekiant ją labiau priderinti prie augimo politikos⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Ekonomikos ir finansų reikalų taryba, 2016 m. sausio 15 d.

1.7. Kadangi yra daug **žmonių, kuriems gresia skurdas arba atskirtis**, kyla abejonių dėl vieno iš pagrindinių strategijos „Europa 2020“ tikslų įgyvendinimo.

1.8. Atsižvelgdamas į didelį atvykstančių prieglobsčio prašytojų ir pabėgėlių skaičių, EESRK siūlo priemones, grindžiamas bendrais veiksmais ir solidarumu, pagarba vertybėms ir tarptautinės teisės laikymusi, vienodo vertinimo principu ir nuostata, kad gyvybės vertė didesnė už bet kokį požiūrį, kuriuo iš esmės grindžiama saugumo politika. Be to, EESRK patvirtina, kad Šengeno susitarimas yra vienas iš pagrindinių ES struktūros ramsčių.

2. EESRK rekomendacijos

2.1. 2016 m. MAA ypač pabrėžiama **investicijų į užimtumą ir socialinę politiką** svarba, kaip siūlė EESRK, ir šiuo tikslu Komisija turi laikytis plataus masto požiūrio.

2.2. 2016 m. MAA turi būti labiau akcentuojama, kad reikia **stiprinti valdymą** siekiant veiksmingai įgyvendinti esminę Europos politiką rinkų integracijos ir ekonomikos modernizavimo srityse, šiuo požiūriu pabrėžiant ES ekonomikos valdymo dokumentų rinkinį. Pasitelkus veiksmingas nacionalines valdymo struktūras turi būti didinamas pasitikėjimas, atkuriamos būtinos fiskalinės atsargos ir vengiama prociklinės fiskalinės politikos.

2.3. Būtina gerinti investicijų ir vystymosi strategijų **sinergiją** valstybių narių ir Sąjungos ekonomikoje.

2.4. EESRK mano, kad, atsižvelgiant į politinius prioritetus, pastangos visų pirma sutelkiamos dviejose srityse: **investicijų ir užimtumo**.

2.5. **Daugiametės finansinės programos** ir **Europos infrastruktūros tinklų** priemonės yra būtinos kovojant su krize ir toliau užtikrinant augimą. EESRK džiaugiasi gera **Investicijų plano Europai** pradžia ir šiuo klausimu siūlė pritraukti daugiau institucinių investuotojų ir atskleisti daugiau finansavimo galimybių.

2.6. Reikia imtis neatidėliotinių veiksmų, kuriais siekiama spręsti **ilgalaikio nedarbo** (sudarancio 50 % viso nedarbo lygio) ir jaunimo nedarbo problemą. Be to, Komisija turi pateikti bendrąją strategiją dėl **lyčių lygybės** darbo rinkoje.

2.7. Investicijos, skirtos pereiti prie kitų energijos išteklių (**Paryžiaus susitarimas**), turi būti panaudojamos darbo vietoms kurti ir ekonominiam vystymui skatinti.

2.8. EESRK ragina labiau koordinuoti veiksmus siekiant kovoti su **agresyviu mokesčių planavimu, sukčiavimu ir mokesčių slėpimu**.

2.9. EESRK ragina **visapusiškai įtraukti socialinius partnerius ir kitas pilietinei visuomenei atstovaujančias organizacijas** į socialinę politiką ir nacionalinių reformų planus, pavyzdžiui, pasitelkiant nacionalines ekonomikos ir socialinių reikalų tarybas ir panašias organizacijas. Dėl Komisijos pasiūlymo dėl nacionalinių konkurencingumo valdybų įsteigimo euro zonoje EESRK 2016 m. kovo mėn. priims atskirą nuomonę. Bet kuriuo atveju jų veikla turi būti visiškai suderinama su laisvomis kolektyvinėmis derybomis ir socialinių partnerių dalyvavimo bei dialogo mechanizmais, taikomais kiekvienoje valstybėje narėje.

2.10. **Demokratinis teisėtumas**. Susidūrus su demokratijos stoka būtina įtvirtinti socialinio teisingumo principus, kuriais grindžiama Europos Sąjungos struktūra, ir stiprinti socialinę Europą, kurioje kovojama su socialine atskirtimi ir išlaikomas solidarumas.

3. Įvadas

3.1. Pagal 2016 m. MAA:

— Europos Sąjungos ekonomika iš lėto atsigauna, nors palankų poveikį jai daro laikini teigiami veiksniai, kaip antai mažos naftos kainos, palyginti žemas euro kursas ir palanki pinigų politika,

- todėl politikos priemonėmis turėtų būti siekiama stiprinti ekonomikos atsigavimą ir skatinama lygiuotis į geriausių rezultatų pasiekusias šalis,
- numatomas laipsniškas veiklos tempo spartėjimas,
- ekonominės veiklos rezultatai, socialinės sąlygos ir įgyvendinamų reformų tempas ES išlieka nevienodi.

3.2. Išlaikomi ankstesni politiniai prioritetai, kuriais siekiama sukurti pagrindą pusiausvyrai tarp struktūrinių pokyčių, valstybių biudžetų užtikrintumo ir investicijų. 2016 m. MAA pateikta daugiau konkrečių pastabų, susijusių, be kita ko, su darbo rinka, nedeklaruojamu darbu, integracija į darbo rinką, lyčių nelygybe ir jaunimo užimtumu.

3.3. Teigiama, kad norint užtikrinti sparčias bei kokybiškas paslaugas įmonėms ir piliečiams būtinas šiuolaikiškas ir veiksmingas viešasis administravimas.

3.4. Be to, būtina didinti valstybių narių teisingumo sistemų kokybę, nepriklausomumą ir veiksmingumą, nes jos yra būtina sąlyga, siekiant sukurti investicijoms ir verslui palankią aplinką.

3.5. Kaip pagrindines **Bendros užimtumo ataskaitos projekto** išvadas galima išskirti didelius skirtumus tarp valstybių narių ir lėtą socialinės padėties ir užimtumo gerinimą. Kitos išvados:

- reikia tęsti darbo rinkų reformas,
- mokesčių sistemos turi būti palankesnės darbo vietų kūrimui,
- investicijomis į žmogiškąjį kapitalą, pasitelkus švietimą ir mokymą, daugiausia dėmesio skirta jauniems žmonėms,
- toliau mažėjo darbo užmokestis ir
- dedamos pastangos remti jaunimo užimtumą ir spręsti problemas, susijusias su dideliu nesimokančių ir nedirbančių jaunuolių (angl. NEET) skaičiumi.

4. Nedarbo lygis vis dar aukštas

4.1. Praėjus septyneriems metams po krizės pradžios EESRK vėl išreiškia susirūpinimą dėl padidėjusio nedarbo, kuris daro ypač didelį poveikį tam tikroms euro zonos valstybėms narėms. 22,5 mln. žmonių ES yra bedarbiai (17,2 mln. euro zonoje) ir per kitus dvejus metus nenumatoma didelio pagerėjimo šioje srityje. Tokia padėtis ne tik sukelia socialinių ir ekonominių pasekmių, bet ir prisideda prie kitų veiksnių, kurie didina piliečių nepasitenkinimą Europos projektu.

4.2. 2016 m. MAA yra daugiau analizės, socialinio pobūdžio tikslų ir uždavinių. Siekiant, kad šis naujas požiūris būtų veiksmingas, o ne tik retorinis, jo nereikėtų grįsti pakartojant ankstesnių metų politines rekomendacijas – iš esmės dėl struktūrinių reformų darbo rinkoje, – bet pasiūlyti realias koordinuotas paskatas augimui ir užimtumui skatinti.

4.3. 2016 m. MAA ypač pabrėžiama **investicijų į užimtumą ir socialinę politiką svarba**, kaip siūlė EESRK, ir šiuo tikslu Komisija turi laikytis plataus masto požiūrio.

4.4. Reikia ne tik geriau išnaudoti privačias investicijas, kurios yra Komisijos pasiūlymo pagrindas, bet, siekiant kovoti su ekonomikos ir užimtumo stagnacija, taip pat skatinti dideles viešąsias investicijas.

5. Europos semestras. Valdymo stiprinimas

5.1. 2016 m. MAA turėtų būti pabrėžiama, kad reikia stiprinti valdymą siekiant veiksmingai įgyvendinti esminę Europos politiką rinkų integracijos ir ekonomikos modernizavimo srityse.

5.2. Europos semestre daug dėmesio taip pat turėtų būti skiriama 2015 m. spalio mėn. peržiūreto ekonomikos valdymo dokumentų rinkinio tobulinimui. Pasitelkus veiksmingas nacionalines valdymo struktūras turi būti didinamas pasitikėjimas, atkuriamos būtinos fiskalinės atsargos ir vengiama prociklinės fiskalinės politikos⁽²⁾. Prie šių tikslų įgyvendinimo turi būti prisidedama ES finansinėmis priemonėmis ir nacionaliniais biudžetais.

5.3. EESRK teigiamai vertina sprendimą per Europos semestrą aktyviau stebėti pažangą siekiant strategijos „Europa 2020“ tikslų, kaip siūlė penki pirmininkai⁽³⁾. Ne tik pagerinamas esamos strategijos įgyvendinimas ir stebėsena, bet ir pranešama apie procesą, skirtą ilgalaikiai vizijai, kurios įgyvendinimas apims gerokai ilgesnį laikotarpį negu iki 2020 m., parengti, taip pat atsižvelgiant į naujus 2030 m. darnaus vystymosi tikslus (DVT), dėl kurių susitarė Jungtinės Tautos. Komitetas palankiai vertina šią planuojamą iniciatyvą, nes ji sustiprina jo nuomonę, kad ES turės savo planavimo laikotarpį pratęsti bent iki 2030 m., kad būtų įgyvendinti DVT priimant integruotą strategiją, kuria siekiama tvarios Europos globalizuotame pasaulyje.

5.4. Europos semestro suskirstymas į du etapus, t. y. Europos (nuo lapkričio iki vasario mėn.) ir nacionalinį (nuo vasario iki birželio mėn.), geriau apibrėžia atsakomybės sritis ir leidžia nuodugniai konsultuotis su socialiniais partneriais dėl reformos procesų Europoje.

6. Ekonomikos raida

6.1. 2015 m. Europos Sąjungoje užfiksuotas 1,9 % realusis BVP augimas ir numatoma, kad 2016 m. jis bus 2 %, o 2017 m. – 2,1 proc.⁽⁴⁾, tačiau įvairiose valstybėse narėse šie rodikliai labai skiriasi.

6.2. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad eksportas – BVP pertekliui euro zonoje siekiant rekordinį 3,5 % lygį (28 ES valstybėse narėse BVP siekė 1,9 %) – tapo ekonomikos atsigavimo varomąja jėga. Suvestiniu lygmeniu einamosios sąskaitos perteklius euro zonoje yra vienas didžiausių pasaulyje ir prognozuojama, kad 2015 m. jis dar augs. Nors dėl sumažėjusių pagrindinių produktų kainų ir euro kurso nuvertėjimo pagerėjo prekybos balansas, perteklių daugiausia galima paaiškinti tuo, kad euro zonoje esama vidaus santaupų perviršio investicijų atžvilgiu⁽⁵⁾. Tai atspindi vis dėlto kylančias abejones dėl ekonomikos atsigavimo ir augimo.

6.3. Darbo užmokesčio mažinimas, naftos kainos smukimas, mažos palūkanų normos ir valiutų kursų pokyčiai skatina Europos ekonomikos konkurencingumą. Ekonomikos atsigavimui kaskart vis didesnės įtakos turi vidaus paklausa, tačiau jai daro poveikį biudžeto apribojimai, didelis užimtumo laikinumas, darbo užmokesčio apribojimai ir nepakankamos skolinimosi galimybės šeimoms ir įmonėms, ypač MVĮ.

7. Pastabos dėl Bendros užimtumo ataskaitos projekto

7.1. Bendros užimtumo ataskaitos projekte nurodoma, kad reformomis buvo sutvirtinti darbo užmokesčio nustatymo mechanizmai, kad būtų skatinama derinti **darbo užmokesčio** raidą su našumu, ir jomis taip pat siekta paremti namų ūkių disponuojamąsias pajamas, itin daug dėmesio skiriant **minimaliam darbo užmokesčiui**. Tačiau EESRK įspėja, kad 2008–2015 m. darbo užmokesčio augimas buvo mažesnis nei našumas bent aštuoniolikoje valstybių narių⁽⁶⁾.

⁽²⁾ Žr. 1 išnašą.

⁽³⁾ „Europos ekonominės ir pinigų sąjungos sukūrimas“, 2015 m. birželio 22 d. Taip pat žr. „Tolesni ekonominės ir pinigų sąjungos kūrimo žingsniai“, COM(2015) 600 *final*.

⁽⁴⁾ 2015 m. rudens prognozė.

⁽⁵⁾ 2016 m. Įspėjimo mechanizmo ataskaita, COM(2015) 691 *final*.

⁽⁶⁾ Žr. https://www.etuc.org/sites/www.etuc.org/files/document/files/08-en_ags2015_annex_3_-_wages_as_an_engine_of_growth.pdf

7.2. 2014 m. kelete euro zonos šalių, kurioms krizė padarė itin didelį poveikį, nustatytas **vienetui tenkančių darbo sąnaudų** mažėjimas. Be to, šalyse, kurių darbo rinkos padėtis gerėja, dirbtos valandos pradėjo daryti teigiamą poveikį vienetui tenkančių darbo sąnaudų pokyčiams ⁽⁷⁾.

7.3. EESRK pritaria, kad būsimam užimtumui, ekonomikos augimui ir ES konkurencingumui labai svarbi modernizacija, geresnis gebėjimų priderinimas prie darbo rinkos poreikių bei nuolatinės investicijos į **švietimą ir mokymą**, įskaitant skaitmeninius įgūdžius.

7.4. **Ilgalaikis nedarbas** dabar sudaro 50 % viso nedarbo. Būtina imtis skubių veiksmų šiai problemai spręsti pirmenybę teikiant užimtumo politikai. Daug dėmesio būtina skirti ir **jaunimo nedarbui** bei **nesimokantiems ir nedirbantiems jaunuoliams** (angl. NEET).

7.5. Svarbu tai, kad neseniai atlikta gebėjimų paklausos ir pasiūlos **neatitiktis** analizė rodo, kad tik mažiau kaip pusė įdarbinimo sunkumų kyla dėl tikro gebėjimų trūkumo, o beveik trečdalis sunkumų gali būti priskiriama nepatraukliam darbo užmokesčiui.

7.6. 2014 m. nustatytas didelis žmonių, kuriems **gresia skurdas arba atskirtis**, skaičius (28 ES valstybėse narėse jų yra 24,4 %, t. y. 122 mln. žmonių) ir pastarųjų metų tendencija kelia daug abejonų dėl vieno pagrindinių strategijos „Europa 2020“ tikslų įgyvendinimo.

7.7. **Moterims** ir toliau nepakankamai atstovaujama darbo rinkoje, nors jos patobulino savo įgūdžius ir jie formaliojo švietimo srityje geresni nei vyrų. Trumpesnė karjera ir mažesnis darbo užmokestis lėmė 40 % pensijų skirtumą. Komitetas apgailestauja, kad 2016 m. MAA neteikiama pasiūlymų šiuo klausimu. Jis taip pat pabrėžia, kad Komisija vis dar neparengė bendros strategijos dėl **lyčių lygybės** ir konkrečių priemonių, kuriomis būtų atsižvelgta į esamus politinius išpareigojimus ir organizuotos pilietinės visuomenės poreikius ⁽⁸⁾.

8. 2016 m. politiniai prioritetai

8.1. Lūkesčiai įveikti krizę vis dar neįgyvendinti.

8.2. Europos Sąjungoje labai skiriasi padėtis, susijusi su socialiniais ir ekonominiais aspektais, todėl būtina siekti didesnės valstybių narių konvergencijos įgyvendinant tikslus šioje srityje. Būtina gerinti investicijų ir vystymosi strategijų sinergiją valstybių narių ir Sąjungos ekonomikoje.

8.3. Atsižvelgdamas į 2016 m. politinius prioritetus, EESRK visų pirma išskiria du iš jų: investicijas ir užimtumą.

8.4. Neatidėliotinas poreikis atnaujinti investicijas

8.4.1. Investicijoms itin sumažėjus, iškilo neatidėliotinas poreikis pagerinti bendrą investicijų aplinką, siekiant paremti ekonomikos atsigavimą ir padidinti našumą bei augimo potencialą ⁽⁹⁾. EESRK savo ruožtu mano, kad reikia perorientuoti vadinamąją griežto taupymo politiką siekiant ją labiau priderinti prie augimo politikos.

8.4.2. **Daugiametės finansinės programos** priemonės (be kita ko, struktūriniai ir investicijų fondai) yra būtinos kovojant su krize ir toliau užtikrinant tvarų augimą, o siekiant sustiprinti transeuropinę transporto, telekomunikacijų ir energetikos tinklų infrastruktūrą ypač svarbu taikyti **Europos infrastruktūros tinklų priemonę**.

⁽⁷⁾ Žr. 5 išnašą.

⁽⁸⁾ Žr. Monserrat Mir, *Why is the Commission ignoring women?* („Kodėl Komisija ignoruoja moteris?“). <http://www.euractiv.com/sections/social-europe-jobs/why-commission-annoying-half-population-320379>

⁽⁹⁾ Žr. 1 išnašą.

8.4.3. **Investicijų plano Europai** – kuris yra žingsnis teisinga kryptimi ir turi būti papildytas kitomis priemonėmis – pradžia buvo sėkminga, nes, EIB duomenimis, 2015 m. iš viso paskatinta investicijų už 50 000 mln. EUR ir 71 000 MVĮ bei vidutinės kapitalizacijos įmonių gali pasinaudoti ESIF investicijų projektais. Siekiant, kad iki 2017 m. būtų investuota 315 000 mln. EUR, reikia:

- pritraukti kuo daugiau institucinių investuotojų (ES ir už jos ribų). Iki šiol tik devynios valstybės narės išpareigojo skirti inaišų ir tarp jų nėra tų, kurioms labiausiai reikia modernizuoti savo ekonominę struktūrą,
- skleisti kuo daugiau informacijos apie finansavimo iš ESIF galimybes, nes kai kuriais atvejais viešosios institucijos ir privatus investuotojai nepakankamai apie tai informuojami.

8.4.4. Daugiau nei pusė ESIF projektų susiję su energijos vartojimo efektyvumu, atsinaujinančiais energijos ištekliais ir inovacijomis. **Paryžiaus susitarimo** įgyvendinimas siekiant pereiti nuo iškastiniams ištekliams ir energijai imlios ekonomikos prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos ir nedidelio aplinkosauginio pėdsako kelia didžiulį iššūkį ES, kuri turi gerokai sumažinti išmetamą teršalų kiekį. Investicijos, skirtos pereiti prie kitų energijos išteklių, yra darbo vietų kūrimo ir ekonominio vystymosi šaltinis. Be to, jos yra vienas svarbiausių veiksnių siekiant sumažinti energijos kainas ir tai turės teigiamas socialines ir ekonominės įtakos.

8.4.5. Komitetas sutinka, kad **realiosios ekonomikos finansavimas** itin pagerėjo, nors ir toliau pastebima skirtumų tarp valstybių narių. Vis dėlto ši problema didžiausią poveikį daro MVĮ, kurios itin priklauso nuo banko kredito. Pasitelkus kapitalo rinkų sąjungą – vieną svarbiausių ES iniciatyvų – visų pirma turi būti siekiama sudaryti MVĮ palankias sąlygas gauti finansavimą⁽¹⁰⁾.

8.4.6. **Investicijos į žmogiškąjį kapitalą.** EESRK apgailestauja dėl sumažėjusių su švietimu susijusių viešųjų išlaidų⁽¹¹⁾, nes siekiant išnaudoti savo ekonominį potencialą Europai būtina išsilavinusi ir kvalifikuota darbo jėga. Taikant reformos priemones turi būti teikiamas prioritetas ne tik žinių, gebėjimų ir kompetencijos lygio didinimui, bet ir vis didėjančio atotrūkio tarp menkai kvalifikuotų ir itin kvalifikuotų asmenų mažinimui.

8.5. Užimtumo, socialinės integracijos politikos ir tvaraus ekonomikos augimo skatinimas

8.5.1. **Novatoriški sektoriai** turi didelį darbo vietų kūrimo potencialą. Į juos orientuojama Europos politika rinkų integracijos ir ekonomikos modernizavimo srityse (skaitmeninė darbotvarkė, energijos vidaus rinka, audiovizualinio sektoriaus sistema, telekomunikacijų rinka).

8.5.2. **Stabilus užimtumas** yra būtina sąlyga norint užtikrinti ekonomikos atsigavimą, tačiau nustatytas didelis darbo rinkos susiskaidymas⁽¹²⁾. Poreikį prisitaikyti radikaliam besikeičiančiame profesiniame pasaulyje reikia derinti su darbo saugumu, darbuotojo susitapatimu su įmone ir jo gebėjimų stiprinimu.

8.5.3. EESRK jau yra pabrėžęs, kad sąvoka „**darbo rinkos lankstumo ir užimtumo garantijų pusiausvyra**“, kurią Komisija dar kartą aptarė 2016 m. metinėje augimo apžvalgoje, reiškia ne vienašališką ir neteisėtą darbuotojų teisių sumažinimą, o darbo teisės aktų projektus, darbo vietų apsaugos sistemas, taip pat kartu su socialiniais partneriais pritaikytą kolektyvinių derybų praktiką, – šia sąvoka siekiama užtikrinti optimalią lankstumo ir saugumo pusiausvyrą visiems darbo santykiams ir suteikti atitinkamą saugumą pagal įvairias sutartis dirbantiems darbuotojams, siekiant spręsti su susiskaldžiusiomis darbo rinkomis susijusius klausimus⁽¹³⁾.

⁽¹⁰⁾ Žr. <http://www.savings-banks.com/press/positions/Pages/Common-position-on-Capital-Markets-Union-.aspx>

⁽¹¹⁾ COM(2015) 700 final.

⁽¹²⁾ Žr. 11 išnašą.

⁽¹³⁾ OL C 211, 2008 8 19, p. 48.

8.5.4. EESRK teigiamai vertina:

- euro grupės sprendimą įvertinti **darbo jėgai tenkančią mokesčių našta**, siekiant paskatinti investicijas ir darbo vietų kūrimą⁽¹⁴⁾, ir pabrėžia, kad esminis veiksnys siekiant tvaresnės Europos ekonomikos yra aplinkosaugos mokesčių sistemos, ypač užtikrinant, kad už mažataršę ir kuo mažesnę pėdsaką paliekančią veiklą būtų atlyginama, palyginti su ištekliams ir energijai imlia veikla,
- pasiūlymus, kuriais siekiama **gerinti produktų ir paslaugų rinkų padėtį, taip pat verslo aplinką**, ypač pasiūlymus dėl mažmeninės prekybos,
- su **viešaisiais pirkimais** susijusius pasiūlymus (viešieji pirkimai sudaro 19 % Europos Sąjungos BVP), t. y. pasiūlymus didinti skaidrumą ir administravimo veiksmingumą, rengti daugiau elektroninių viešųjų pirkimų ir kovoti su korupcija.

8.5.5. Komitetas remia perėjimą prie žaliosios ekonomikos⁽¹⁵⁾; jis palankiai vertina žiedinės ekonomikos principo taikymą ir šiuo metu svarsto 2015 m. gruodžio mėn. Europos Komisijos paskelbto teisės aktų rinkinio privalumus ir trūkumus.

8.5.6. EESRK pabrėžia svarbų vaidmenį, kurį turėtų atlikti Europos semestras ir metinė augimo apžvalga užtikrinant darnaus vystymosi politikos stebėseną. Pastaraisiais metais į metinę augimo apžvalgą bei konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas Komisija buvo pradėjusi įtraukti taip pat ir aplinkos klausimus. Komitetas apgailestauja, kad susidaro įspūdis, jog dabartinėje metinėje augimo apžvalgoje Komisija atsisakė šio metodo („Europos semestro žalinimas“), ir ragina ją Europos semestre vėl svarstyti perėjimą prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ir žiedinės ekonomikos, kaip esminį veiksnių siekiant ilgalaikio ekonomikos klestėjimo, konkurencingumo ir atsparumo.

9. Kitos priemonės

9.1. Atsakinga fiskalinė politika

9.1.1. Pastaraisiais metais ES ir valstybės narės pagal **Stabilumo ir augimo pakta** priėmė išsamų dokumentų rinkinį (susijusių, be kita ko, su bankų sąjunga ir struktūrinių reformomis). Atitinkamai buvo siekiama pažangos koreguojant makroekonominis disbalansus. Kadangi infliacija labai maža (2015 m. ji siekė 0 %, o 2017 m. prognozuojama 1,7 %), valdžios sektoriaus deficitas labai sumažėjo (šiuo metu jis sudaro 2,5 % BVP, ir prognozuojama, kad 2017 m. sudarys 1,6 % BVP⁽¹⁶⁾). Taikant priemones, kuriomis siekiama sumažinti susikaupusias dideles skolas – valdžios sektoriaus skolą (sudarančią 86,8 % BVP) ir privačiojo sektoriaus skolą (namų ūkių skolos siekia 57,9 %, ne finansų bendrovių – 79,5 %), ribojamos investicijos ir vartojimas.

9.1.2. **Mokesčių sistemos veiksmingumo ir teisingumo didinimas.** EESRK pritaria tam, kad būtų panaikintas nepagrįstas **įsiskolinimui palankus mokesstinis iškraipymas** (angl. *debt bias*), kaip rekomenduojama Tarptautinio valiutos fondo (TVF) ataskaitose. Tai padės gauti bankų paskoloms alternatyvų finansavimą, ypač kapitalo rinkose.

9.1.3. EESRK vertina Komisijos iniciatyvas dėl ekonominės veiklos vykdymo vietos, taip pat su mokesčių skaidrumu susijusių dokumentų rinkinį. ES ir nacionalinės institucijos turi imtis platesnio masto koordinuotų veiksmų, kad būtų panaikinti mokesčių rojai ir kovojama su **agresyviu mokesčių planavimu, sukčiavimu ir mokesčių slėpimu** – veiksniais, dėl kurių ES patiria milijardu eurų įvertintų nuostolių⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁴⁾ Euro grupės deklaracija dėl struktūrinių reformų darbotvarkės. Teminės diskusijos apie ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą. Darbo jėgai tenkančios mokesčių naštos lyginamoji analizė, Nr. 638/15, 2015 m. rugsėjo 12 d.

⁽¹⁵⁾ OL C 230, 2015 7 14, p. 99.

⁽¹⁶⁾ Žr. 4 išnašą.

⁽¹⁷⁾ http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/tax_fraud_evasion/missing-part_en.htm

9.2. Demografiniai pokyčiai ir jų padariniai pensijų ir sveikatos priežiūros sistemoms

9.2.1. ES valstybės narės įvedė priemones, susijusias su **valstybinio socialinio draudimo pensijų** sistemomis ir skirtas, viena vertus, socialiniams krizės padariniams švelninti, kita vertus, ilgalaikiam gyvybingumui didinti. Šios priemonės, be kita ko, apėmė griežto taupymo priemones, kaip antai senatvės pensijos amžiaus ilginimą ir glaudžias įmokų ir išmokų sąsajas. Kaip Komitetas yra nurodęs⁽¹⁸⁾, privačios pensijų sistemos atlieka svarbią socialinę funkciją, tačiau neturi būti laikomos grynai finansinėmis priemonėmis.

9.2.2. Komitetas sutinka, kad reikia nustatyti tvarų **sveikatos priežiūros sistemų** finansavimo pagrindą. Siekiant didesnės Sąjungos piliečių gerovės, šios sistemos turi būti pagrįstos tokiais Europos socialiniais principais ir vertybėmis kaip universalumas, prieinamumas, teisingumas ir solidarumas⁽¹⁹⁾.

9.3. Pabėgėliai ir prieglobsčio prašytojai

9.3.1. Siekiant būtino socialinio sutarimo visoje Europoje labai svarbu visapusiškai užtikrinti vienodą požiūrį į piliečius ir pabėgėlius Europoje ir garantuoti jų socialines teises, daugiausia dėmesio skiriant pažeidžiamiausiems asmenims. Siekiant padėti pabėgėliams iš naujo kurti savo gyvenimus ir kartu kuo labiau sumažinti galimų konfliktų su vietos gyventojais bei išvengti didesnių išlaidų ateityje, svarbu užtikrinti ankstyvas investicijas, skirtas pabėgėlių integracijai į visuomenę ir darbo rinką.

9.3.2. EESRK tikisi, kad krizinis perkėlimo mechanizmas padės ES, remiantis bendru sutarimu, pereiti prie pakankamai patikimos ir lanksčios sistemos, skirtos įvairių rūšių migracijos problemoms spręsti.

9.3.3. Europos Komisija ir kitos ES institucijos turi aktyviai remti valstybių Vyrovybes, kad sudarytų tinkamas sąlygas ir suteiktų galimybių integruoti perkeltus prieglobsčio prašytojus. Be to, reikia paaiškinti, kad valstybių narių išlaidos prieglobsčio prašytojų ar pabėgėlių priėmimui ir integracijai nėra ilgalaikės arba struktūrinės išlaidos, todėl jos negali būti įtrauktos į struktūrinio biudžeto deficito skaičiavimus.

9.3.4. EESRK patvirtina, kad Šengeno susitarimas yra vienas iš pagrindinių ES struktūros ramsčių⁽²⁰⁾.

9.4. Pilietinės visuomenės įtraukimas

9.4.1. EESRK mano, kad būtinas **pilietinės visuomenės dalyvavimas** socialinėje ir ekonominėje politikoje, kaip didesnio veiksmingumo sąlyga.

9.4.2. **Nacionalinės reformų programos** (NRP) turi būti aptariamose diskusijų forumuose, visų pirma ekonomikos ir socialinių reikalų tarybose. Vis dėlto kai kuriose valstybėse narėse toks dalyvavimas nėra užtikrinamas.

9.4.3. Jeigu nacionalinės konkurencingumo valdybos bus įsteigtos, kaip rekomenduoja Komisija, jų veikla turi būti visiškai suderinama su laisvomis kolektyvinėmis derybomis ir socialinių partnerių dalyvavimo bei dialogo mechanizmais, taikomais kiekvienoje valstybėje narėje. Atitinkama EESRK nuomonė bus priimta 2016 m. kovo mėn.

9.5. Demokratinis teisėtumas

9.5.1. Kadangi trūksta demokratijos, prarandamas pasitikėjimas Europos idealu. Komitetas pabrėžia, kad būtina atgauti piliečių pasitikėjimą ir atkurti socialinės Europos viziją, – dėl to sustiprės ir bus apsaugotas socialinis Europos sistemos teisėtumas.

9.5.2. Europos Sąjungos socialinis teisėtumas tiek teoriškai, tiek praktiškai tikrai nėra pakankamas. Toliau nesutariama dėl Sąjungos demokratijos trūkumo, taip pat termino „demokratijos trūkumas“ semantinė reikšmė tapo platesnė – kalbama apie teisingumo trūkumą ir teisėtumo trūkumą. Būtina stiprinti socialinio teisingumo principus, kuriais pagrįsta Europos Sąjungos sistema, ir socialinę Europą, kuri siekia kovoti su socialine atskirtimi ir išlaikyti solidarumą.

Briuselis, 2016 m. vasario 17 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Georges DASSIS

⁽¹⁸⁾ OL C 451, 2014 12 16, p. 106.

⁽¹⁹⁾ OL C 242, 2015 7 23, p. 48.

⁽²⁰⁾ Žr. EESRK: FRONTEX (OL C 44, 2011 2 11, p. 162); Migracija (OL C 248, 2011 8 25, p. 135); Kuriame atvirą ir saugią Europą (OL C 451, 2014 12 16, p. 96); 2015 m. gruodžio 10 d. rezoliucija (OL C 71, 2016 2 24, p. 1).

PRIEDAS

Toliau pateikiamas pakomitečio nuomonės punktas, kuris buvo pakeistas asamblėjoje priimtu pakeitimu, už kurį balsus atidavė ne mažiau nei ketvirtadalis balsavusių narių (Darbo tvarkos taisyklių 54 straipsnio 4 dalis):

9.4.3 punktas

Jeigu nacionalinės konkurencingumo valdybos turės būti įsteigtos, kaip rekomenduoja Komisija, jų veikla turi būti visiškai suderinama su laisvomis kolektyvinėmis derybomis ir socialinių partnerių dalyvavimo bei dialogo mechanizmais, taikomais kiekvienoje valstybėje narėje. Atitinkama EESRK nuomonė bus priimta 2016 m. kovo mėn.

Balsavimo rezultatai

Už 103

Prieš 54

Susilaikė 10

ISSN 1977-0960 (elektroninis leidimas)
ISSN 1725-521X (popierinis leidimas)

Europos Sąjungos leidinių biuras
2985 Liuksemburgas
LIUKSEMBURGAS

LT